

V Bruseli 17. 9. 2020
COM(2020) 562 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030

Investícia do klimaticky neutrálnej budúcnosti v prospech našich občanov

{SEC(2020) 301 final} - {SWD(2020) 176 final} - {SWD(2020) 177 final} -
{SWD(2020) 178 final}

Plán cieľov v oblasti klímy do roku 2030

1. ZVÝŠENÉ ODHODLANIE PRI RIEŠENÍ KLIMATICKEJ KRÍZY

Klimatická kríza je aj naďalej rozhodujúcou výzvou súčasnosti. Uplynulých päť rokov bolo najteplejších v histórii merania. Priemerná globálna teplota v roku 2019 sa v porovnaní s predindustriálnou úrovňou zvýšila o 1,1 °C. Dosah globálneho otepľovania je nesporný – stúpa počet prípadov sucha, búrok a iných extrémnych výkyvov počasia. Musíme prijať naliehavé a trvalé opatrenia na ochranu zdravia, prosperity a blahobytu ľudí v Európe a na celom svete. V nedávnych správach IPCC o klimatickej zmene, o vplyve globálneho otepľovania o 1,5 °C a o pôde, oceánoch a kryosfére v meniacej sa klíme sa zdôraznilo, aké závažné dôsledky bude mať pokračovanie klimatickej zmeny. Občania EÚ sú čoraz viac a oprávnene znepokojení. Deväť z desiatich považuje zmenu klímy za vážny problém. EÚ stojí na čele celosvetového boja proti zmene klímy a Komisia je odhodlaná podniknúť v menej celej EÚ ďalšie kroky a podniknúť ich hneď.

Predsedníčka Komisie považuje Európsku zelenú dohodu¹ za najvyššiu politickú prioritu, ktorej cieľom je transformovať EÚ na spravodlivú a prosperujúcu spoločnosť s moderným a konkurencieschopným hospodárstvom, ktoré efektívne využíva zdroje. Musíme chrániť, zachovávať a zveľaďovať prírodný kapitál EÚ a chrániť zdravie a blahobyt občanov pred rizikami a vplyvmi súvisiacimi s klímou a životným prostredím a zabezpečiť inkluzívnu transformáciu založenú na spravodlivej transformácii, aby sa na nikoho nezabudlo. Komisia dnes nasmeruje náš kontinent na udržateľnú cestu, ktorá má pomôcť tento cieľ zrealizovať a dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu.

Svet v súčasnosti prechádza zdravotnou krízou s bezprecedentným sociálno-ekonomickým dosahom. Tá si vyžaduje naliehavú pozornosť, ale naše úsilie o riešenie jednej krízy sa nesmie prejavíť uponáhlaním či zhoršením v tej druhej. Odklad či zrušenie opatrení v oblasti klímy nie je pre Európsku úniu riešením. Ak sa nič nepodnikne, pokračujúca klimatická kríza bude mať pre naše prírodné prostredie, zdravie a živobytie existenčné dôsledky, ktoré výrazne prekonajú rozsah súčasnej zdravotnej krízy. Dlhodobé hospodárske výkyvy a nepriaznivé sociálne dôsledky vyplývajúce z nečinnosti by jednoznačne prevýšili náklady na investície do súčasných ambiciózných opatrení v oblasti klímy.

Bezprecedentná európska hospodárska reakcia na COVID-19 ponúka jedinečnú príležitosť urýchliť prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo tým, že zabezpečí investície do nevyhnutnej transformácie a zaistí, aby sa uskutočnila spravodlivým a sociálne vyváženým spôsobom. Nástroj Next Generation EU a viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 so svojou kombinovanou podporou presahujúcou 1,8 bilióna EUR poskytujú významnú silu, ktorá pomôže dosiahnuť dvojakú ekologickú a digitálnu transformáciu, o ktorú sa Európa usiluje. Účinné riešenie hospodárskej krízy a zároveň využitie prínosov z urýchlenia prechodu na čisté a udržateľné hospodárstvo si vyžaduje, aby sa tieto ambície plne premietli aj do plánov podpory obnovy a odolnosti členských štátov.

V nadchádzajúcom desaťročí bude EÚ aj naďalej stavať na dobrých výsledkoch opatrení v oblasti klímy a súbežného hospodárskeho rastu. V roku 2019 sa emisie EÚ vrátane ich odstránených objemov znížili v porovnaní s rokom 1990 odhadom o 25 %, pričom hospodárstvo počas tohto obdobia zaznamenalo nárast o 62 %. To dokazuje, že je možné

¹ COM(2019) 640 final.

bojovať proti zmene klímy a zároveň zabezpečiť udržateľný hospodársky rast a tvorbu pracovných miest. Z posúdenia vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k tomuto oznámeniu, vyplýva, že zníženie emisií o 55 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňami z roku 1990 bude pri využití príslušných politík pre Európu ekonomicky uskutočniteľné a prínosné.

Samotný politický rámec EÚ platný v súčasnosti by nám nestačil na to, aby sme dosiahli ciele do roku 2050 a splnili záväzky vyplývajúce z Parížskej dohody. Prognózy naznačujú, že ak by EÚ len pokračovala vo vykonávaní v súčasnosti platných právnych predpisov, dosiahla by do roku 2050 zníženie emisií skleníkových plynov o 60 %. EÚ musí zvýšiť svoje ambície na toto desaťročie a postarať sa o to, aby väčšiu časť tohto bremena nemuseli znášať budúce generácie. Čím menej opatrení prijme EÚ v nasledujúcich desiatich rokoch, tým strmšia a náročnejšia bude cesta znižovania emisií po roku 2030.

Komisia preto navrhuje zmeniť súčasnú cestu znižovania emisií, ktorou sa má do roku 2050 dosiahnuť klimatická neutralita, a zohľadniť to v návrhu európskeho právneho predpisu v oblasti klímy.

V posúdení vplyvu a rozsiahlom konzultačnom procese, ktorý sa uskutočnil v uplynulom roku, Komisia dôkladne preskúmala, aký vplyv na naše hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie by malo zníženie emisií o 50 % až 55 % do roku 2030 v porovnaní s úrovňami z roku 1990. V posúdení vplyvu sa dôkladne zvažila kombinácia dostupných politických nástrojov, ako aj spôsoby, akými môžu k dosiahnutiu týchto cieľov prispieť jednotlivé hospodárske odvetvia. Vyvážená, realistická a obozretná cesta ku klimatickej neutralite do roku 2050 si vyžaduje cieľ znížiť do roku 2030 emisie o 55 %.

V tomto oznámení sa preto:

1. predstavuje celounijný cieľ zníženia emisií skleníkových plynov vo všetkých hospodárskych odvetviach do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990 aspoň o 55 % vrátane emisií a ich odstránených objemov;
2. načrtáva súbor opatrení požadovaných vo všetkých hospodárskych odvetviach a spustenie revízií kľúčových legislatívnych nástrojov na dosiahnutie týchto ambicióznejších cieľov;
3. pripravuje pôdu pre verejnú diskusiu na jeseň 2020, ktorej cieľom je zvýšiť príspevok EÚ k Parížskej dohode do konca roka a pripraviť Komisiu na to, aby mohla do júna 2021 predložiť podrobné legislatívne návrhy.

EÚ si môže a aj by si mala stanoviť cieľ 55 % na základe týchto troch kľúčových faktorov:

Po prvé, výsledkom zatvorenia uholných elektrární a vyčistenia energeticky náročných priemyselných odvetví bolo veľké zníženie emisií, zatiaľ čo znižovanie emisií z dopravy a poľnohospodárstva a z budov sa ukázalo ako zložitejšie, a v týchto oblastiach dochádza k špecifickým problémom. Dosiahnutie klimatickej neutrality si však vyžaduje výrazné zintenzívnenie opatrení EÚ vo všetkých odvetviach. Dlhé trvanie týchto opatrení v kľúčových odvetviach, ako je využívanie pôdy či doprava, si vyžaduje zintenzívnenie opatrení už v nadchádzajúcom desaťročí, inak by sa zmeny požadované po roku 2030 museli uskutočniť nerealisticky rýchlo.

Po druhé, riziko tzv. uhlíkovej pasce v nadchádzajúcom desaťročí je príliš vysoké. Dôvodom je súčasná legislatívna štruktúra, ako aj prirodzená krátkodobá perspektíva hospodárskych rozhodnutí v čase krízy spôsobenej ochorením COVID-19. Na to, aby boli dnešné investičné plány a rozhodnutia v súlade s prechodom ku klimatickej neutralite, sú naliehavo potrebné jasnejšie a silnejšie investičné signály.

A napokon, veda naznačuje, že klimatické riziká sa výrazne zhoršujú. V nedávnych osobitných správach Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) sa konštatovali vyššie riziká pri nižších teplotách bodov zlomu zemského systému, než tomu bolo v jeho 5. hodnotiacej správe, napríklad spomalenie Golfského prúdu alebo nestabilita pevninského ľadovca v Grónsku a západnej Antarktíde. Klimatická kríza zároveň jednoznačne súvisí s celosvetovým úbytkom biodiverzity, takže riešenia sa musia dôsledne týkať oboch týchto výziev. Jedinou zodpovednou reakciou je preto urobiť rázny krok teraz, kým ešte stále máme slobodu vybrať si postup, a nie posúvať sa pomaly až do momentu, keď už bude príliš neskoro.

V záujme budúcich generácií máme povinnosť konať rozhodne. Ak EÚ ukáže, že sa to dá, mnohé vlády a občania na celom svete pochopia, že rastúcu prosperitu je možné spojiť s cestou, ktorá obmedzí globálnu zmenu klímy výrazne pod 2 °C a vyvinie úsilie o jej obmedzenie na 1,5 °C, čím sa ochráni budúcnosť našej planéty. No aj napriek globálnym opatreniam budú niektoré nepriaznivé účinky zmeny klímy pretrvávať. Preto EÚ pokračuje aj s opatreniami v oblasti adaptácie na zmenu klímy, a to v Európe aj na celom svete. Na dosiahnutie klimatickej neutrality v Európe sú v neposlednom rade potrebné investície do technológií, obchodných modelov, zručností, infraštruktúr a zmien v správaní. Zelenou transformáciou sa naše hospodárstvo zmodernizuje, zvýši sa jeho inovatívnosť, obehovosť a odolnosť a zachová sa jeho globálna konkurencieschopnosť a prosperita aj v nasledujúcich rokoch.

2. HOSPODÁRSKE A SOCIÁLNE VÝHODY AMBICIÓZNEJŠÍCH KLIMATICKÝCH CIEĽOV

Komisia na základe analýzy, ktorú vykonala vo svojom posúdení vplyvu, dospela k záveru, že zníženie emisií skleníkových plynov o 55 % do roku 2030 by nielenže nasmerovalo EÚ k dosiahnutiu klimatickej neutrality, ale jej podniky a priemysel by sa stali svetovými priekopníkmi. Analýza tiež potvrdzuje, že tento prísnejší cieľ zníženia emisií skleníkových plynov je možné dosiahnuť zodpovedne a sociálne spravodlivo. Môže podnietiť udržateľný hospodársky rast a urýchliť prechod na čistú energiu, pričom je potrebné riešiť negatívne sociálne dôsledky a zaviesť primerané politiky na úrovni EÚ aj na úrovni členských štátov. Znížením emisií skleníkových plynov o 55 % do roku 2030 by sa zároveň zlepšili aj životné podmienky občanov EÚ, a to vďaka významným vedľajším prínosom v oblasti zdravia, lepšej kvality ovzdušia a pomalšieho zhoršovania stavu životného prostredia. Výrazne by sa ním podporila aj obnova po pandémie COVID-19 a dlhodobejšia konkurencieschopnosť a odolnosť európskeho hospodárstva.

Splniť cieľ zníženia emisií o 55 % bude významnou investičnou výzvou pre priemysel, služby, dopravu a energetiku v EÚ. Investície určené na plnenie tejto výzvy sa však vrátia v podobe, ktorou nebude nič menšie než konkurencieschopnosť podnikov a prosperita občanov EÚ. Kríza spôsobená ochorením COVID-19 vážne zasiahla hospodárstvo EÚ. Zásadne síce nezmenila investície potrebné na dosiahnutie prísnejšieho cieľa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030, ale pravdepodobne zhoršila podmienky na uskutočnenie takýchto investícií, a túto situáciu teraz musia napraviť silné politické iniciatívy na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni. Zásadný význam pre tieto investície, ktorými sa podporí prechod na zelené hospodárstvo, majú Plán obnovy pre Európu a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Odhaduje sa síce, že čisté emisie

skleníkových plynov poklesnú v roku 2020 na úroveň, ktoré budú v porovnaní s úrovňami z roku 1990 o 30 až 35 % nižšie, no zároveň sa predpokladá, že v dôsledku hospodárskeho oživenia po kríze spôsobenej ochorením COVID-19 sa emisie dostanú späť na predchádzajúce úrovne, pokiaľ sa neprijmú ďalšie opatrenia. V otázke globálneho otepľovania zatiaľ nedošlo k zásadnému reštartu. Na to, aby sme do roku 2050 dosiahli klimatickú neutralitu, budeme musieť v nasledujúcom desaťročí vybudovať nové veterné turbíny, vyčistiť svoje priemyselné odvetvia a zrekonštruovať budovy tak, aby dokázali efektívne využívať energiu aj zdroje. Na tento účel budeme musieť podnikom v EÚ umožniť, aby sa dostali na popredné miesta v oblasti vývoja, zavádzania a komercializácie nízkouhlíkových riešení. Výrazne čistejšia bude musieť byť aj mobilita – napomôžu tomu vozidlá s nulovými emisiami, ktoré sú na ceste k tomu, aby nahradili konvenčné vozidlá, silný rozvoj verejnej dopravy a rozsiahlejšie využívanie udržateľných druhov dopravy a multimodálnych riešení prostredníctvom veľkého a dobre integrovaného spektra možností čistej mobility. Digitálne technológie budú mať kľúčový podiel na tom, aby sa zaistilo, že EÚ dosiahne klimatickú neutralitu a posilní svoju globálnu konkurencieschopnosť. Digitálna a zelená transformácia sa musia navzájom posilňovať.

Viacročný rozpočet EÚ spolu s nástrojom Next Generation EÚ vyčlenia aspoň 30 % svojej kapacity na výdavky súvisiace s klímou a všetky ich výdavky budú v súlade s cieľmi Parížskej dohody a budú dodržiavať zásadu „neškodiť“. Národné plány podpory obnovy a odolnosti a s nimi súvisiace výdavky budú musieť účinne prispievať k zelenej a digitálnej transformácii alebo k riešeniu výziev, ktoré z nej vyplývajú. Cielené využívanie týchto finančných prostriedkov môže podnietiť významné investície súkromného sektora. Výdavky na obnovu musíme kombinovať s ambicióznymi opatreniami v oblasti klímy, aby sme sa vyhli plytvaniu peniazmi a uviaznutým aktívam, následkom čoho by sme v budúcnosti potrebovali ďalšie zdroje. Stručne povedané, v časoch čoraz obmedzenejšej likvidity by sme nemali inštinktívne investovať do starého uhlíkového hospodárstva, ale do inovatívnych a nízkouhlíkových technológií, vďaka ktorým sa Európa stane moderným a ekologickým hospodárstvom. Pracovné miesta a príjmy musíme vytvárať a zabezpečiť nielen na mesiace a roky, ale na desaťročia.

Oživenie, ako aj ekologizácia nášho hospodárstva môžu ťažiť aj zo štrukturálnych politík a politických reforiem, ktoré stimulujú hospodársku súťaž na trhoch s výrobkami, zosúladujú ponúkané a požadované zručnosti a zabezpečujú potrebné vzdelávanie a odbornú prípravu.

Kľúčovým prvkom prechodu na zelené hospodárstvo je zvýšenie základného kapitálového vybavenia EÚ, čo si vyžiada vyššie počiatkové investície, no tieto počiatkové investície sa časom splatia úsporami paliva, ktoré budú výsledkom tohto prechodu. Zvýšiť sa musia investície súvisiace s energetikou. V období 2021 – 2030 bude musieť EÚ investovať o 350 miliárd EUR ročne viac, než investovala v období 2011 – 2020. V porovnaní s investíciami potrebnými na dosiahnutie súčasných cieľov v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 je to nárast približne o 90 miliárd EUR ročne. Okrem verejnej podpory bude iniciatíva v oblasti udržateľného financovania usmerňovať k zelenej obnove aj súkromné investície. Taxonómia EÚ, norma EÚ pre zelené dlhopisy a referenčné hodnoty v oblasti klímy budú základnými nástrojmi na priblíženie financovania potrebám reálnej ekonomiky.

Vzhľadom na náš veľký domáci trh pomôže urýchlenie prechodu modernizovať celé hospodárstvo EÚ, zlepšiť príležitosti na zaujatie vedúcej pozície v oblasti čistých technológií a získať konkurenčnú výhodu na svetových trhoch. Rozvojom nových hodnotových reťazcov a rozširovaním ďalších salepší aj otvorená strategická

autonómia európskych priemyselných ekosystémov. Prispeje to k prechodu na skutočne obehové hospodárstvo, ktoré bude spolu s digitalizáciou základom modernizácie potrebnej na zlepšenie celkovej efektívnosti a odolnosti európskeho hospodárstva.

Naši občania chcú žiť v modernej, udržateľnej, spravodlivej a odolnej Európe. Sú kľúčovými partnermi v boji proti zmene klímy a môžu ho podporiť politickou mobilizáciou a spotrebiteľskými preferenciami. K dekarbonizácii môžu výrazne prispieť udržateľnejšími nákupnými rozhodnutiami a výberom životného štýlu, na to sa im však musia poskytnúť realizovateľné a spoľahlivé informácie.

Budovy a doprava sú spolu s priemyslom hlavnými odberateľmi energie a zdrojmi emisií. Dekarbonizácia dodávok energie aj dopytu po energii je kľúčom k dosiahnutiu klimatickej neutrality a je možné naozaj ju dosiahnuť a zároveň zlepšiť životné podmienky občanov súvisiace s dopravou a bývaním.

Plnenie ambicióznejších klimatických cieľov do roku 2030 v sektore budov môže byť a aj by malo byť sociálne spravodlivé a vyvážené. Napríklad domácnosti s nízkymi príjmami nesú v porovnaní s bohatšími domácnosťami ťažšie bremeno nákladov na vykurovanie. V domácnostiach s nižšími príjmami je bežnejšie používanie vysoko znečisťujúcich palív ako uhlie a v špecifických regiónoch Európy je ich používanie obzvlášť vysoké. Tento prechod ich teda môže ovplyvniť negatívnejšie, najmä ak sa zvýši cena emisií uhlíka a nízkouhlíkové riešenia pre nich nebudú k dispozícii. V snahe zabrániť negatívnym vplyvom v prípade zraniteľných spotrebiteľov sú sociálne politiky a politiky energetickej efektívnosti dôležité na to, aby sa zamerali na renováciu domovov týchto spotrebiteľov a zmierňovali dosah na ich účty za vykurovanie a elektrinu.

Renovácia európskych budov nielenže znižuje účty za energiu a emisie skleníkových plynov, ale zlepšuje aj životné podmienky a vytvára v daných lokalitách pracovné miesta. Nadchádzajúca vlna obnovy budov sa bude zaoberať výzvou energetickej efektívnosti a cenovej dostupnosti v odvetví stavebníctva. Zameria sa na budovy s najhoršími výsledkami a bude riešiť problém energetickej chudoby a zároveň aj stav verejných budov, najmä škôl, nemocníc a zariadení poskytujúcich starostlivosť. Pri renovácii bude potrebné venovať osobitnú pozornosť financovaniu počiatočných investícií a schopnosti domácností zvládnuť ich. Potrebná bude najmä cielená podpora investícií do energetickej efektívnosti domácností s nižšími príjmami a do oblasti sociálneho bývania. Preto musíme vypracovať politiky, vyčleniť rozpočty a navrhnuť rôzne a inovatívne spôsoby organizovania ekologizácie domov a mobility a zároveň pomáhať zraniteľným sociálnym skupinám. Z posúdenia vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, vyplýva, že zníženie emisií o 55 % dosiahnuté rozšíreným využívaním cien uhlíka a presmerovanie týchto výnosov na domácnosti s nízkymi príjmami môže riešiť vplyv na príjmy týchto domácností a zároveň stimulovať prechod na nízkouhlíkové technológie. Čistá a efektívna súkromná a verejná doprava bude veľkým prínosom pre občanov i spoločnosť. Zvýšením podielu verejnej dopravy a aktívnej mobility, najmä chôdze a bicyklovania, ako aj automatizovanej, prepojenej a multimodálnej mobility v kombinácii s prísnejšími normami pre emisie látok znečisťujúcich ovzdušie a emisie CO₂ pre vozidlá sa znečistenie z dopravy výrazne zníži, predovšetkým v mestách.

Naši občania môžu ambicióznymi a rozhodnými opatreniami v oblasti klímy získať naozaj veľa. Znižovanie emisií skleníkových plynov zlepšuje životné podmienky a zdravie, môže vytvoriť pracovné miesta a znižuje účty za energiu.

Politiky v oblasti zmeny klímy a energetiky podporujú politiku čistého ovzdušia pri zlepšovaní zdravia občanov EÚ. Dôležité je to najmä vo viacerých členských štátoch

strednej a východnej Európy, ktoré trpia pomerne vysokou úrovňou znečistenia. Zníženie emisií skleníkových plynov o 55 % by mohlo prispieť k ďalšiemu zníženiu znečistenia ovzdušia, pričom by sa do roku 2030 dosiahlo v porovnaní s rokom 2015 celkové zníženie o 60 %. Tým by sa v porovnaní s rokom 2015 znížili škody na zdraví minimálne o 110 miliárd EUR. Posilnenými opatreniami v oblasti klímy by sa v roku 2030 dodatočne znížili náklady na riadenie znečisťovania ovzdušia aspoň o 5 miliárd EUR a prispelo by sa k zmierneniu ďalších environmentálnych problémov, napríklad acidifikácie.

Pokiaľ ide o potraviny a poľnohospodárstvo, z posúdenia vplyvu vyplýva, že do roku 2030 by zníženie emisií vyplývajúce zo zmeny spotrebiteľských preferencií k zdravšiemu stravovaniu mohlo byť rádovo rovnaké ako technické možnosti, ktoré sú k dispozícii na zníženie emisií v tomto odvetví². V súlade so stratégiou „z farmy na stôl“³ by sa spotrebiteľom malo umožniť vybrať si udržateľné a zdravé potraviny a výživu. Nielenže by to poľnohospodárskemu a potravinárskemu odvetviu pomohlo znížiť emisie, ale zlepšilo by sa aj zdravie spotrebiteľov a znížili by sa spoločenské náklady súvisiace so zdravím a plytvanie potravinami.

Ambicióznejšie klimatické ciele v uvedených oblastiach môžu mať pozitívny vplyv na HDP a celkovú zamestnanosť v EÚ. V posúdení vplyvu sa naznačuje, že najmä v prípadoch, keď hospodárstvo nedosahuje svoju plnú kapacitu, sa v dôsledku investícií súvisiacich s ambicióznejšími klimatickými cieľmi HDP zvyšuje. Podobne by aj využívanie príjmov z uhlíka vo všeobecnosti mohlo viesť k zníženiu zdanenia práce, čo by malo pozitívny vplyv na zamestnanosť. Investície do moderného, obehového hospodárstva pomôžu zabezpečiť trvalé a nové zelené pracovné miesta vo svete, ktorý naráža na klimatické obmedzenia.

Členské štáty, odvetvia a domácnosti nezačínajú prechod na klimatickú neutralitu z rovnakej východiskovej pozície, resp. nemajú rovnakú schopnosť reagovať na výzvy spojené s transformáciou. Ambicióznejšie klimatické ciele budú pravdepodobne náročnejšie v členských štátoch a regiónoch s vyšším podielom fosílnych palív v energetickom mixe, vyššími emisiami skleníkových plynov, energetickou náročnosťou a nižším HDP na obyvateľa. Niektoré odvetvia s vysokými emisiami uhlíka a regióny, v ktorých majú tieto odvetvia významný podiel na hospodárstve, prejdú výraznou transformáciou. Bude potrebné riešiť distribučné aspekty, aby sa zabezpečilo, že sa na nikoho nezabudne. Budú potrebné nové a lepšie zručnosti, čím sa zdôrazní potreba pokračovať v investíciách do celoživotného vzdelávania s využitím všetkých možných nástrojov a zaistením rôznorodej a inkluzívnej pracovnej sily. V regiónoch, v ktorých majú odvetvia s vysokými emisiami uhlíka v súčasnosti väčší význam, sú potrebné ciele politiky a investície podporované Mechanizmom spravodlivej transformácie.

V dôsledku tohto prechodu bude energetický systém EÚ oveľa bezpečnejší a odolnejší. Fosílna palivá, ktoré boli uplynulých vyše 150 rokov neoddeliteľnou súčasťou nášho života, sú spojené s rizikami nestálych cien palív a narušenia dodávok. Viac ako polovica energetických potrieb EÚ sa pokrýva dovozom. Energia z obnoviteľných zdrojov vyrobená v EÚ tieto riziká znižuje, čím sa zvyšuje bezpečnosť dodávok. Podľa predpokladov by sa mal čistý dovoz energie v období 2015 – 2030 znížiť o viac ako štvrtinu. Zmenou súčasného klimatického cieľa do roku 2030 na ambicióznejšiu úroveň

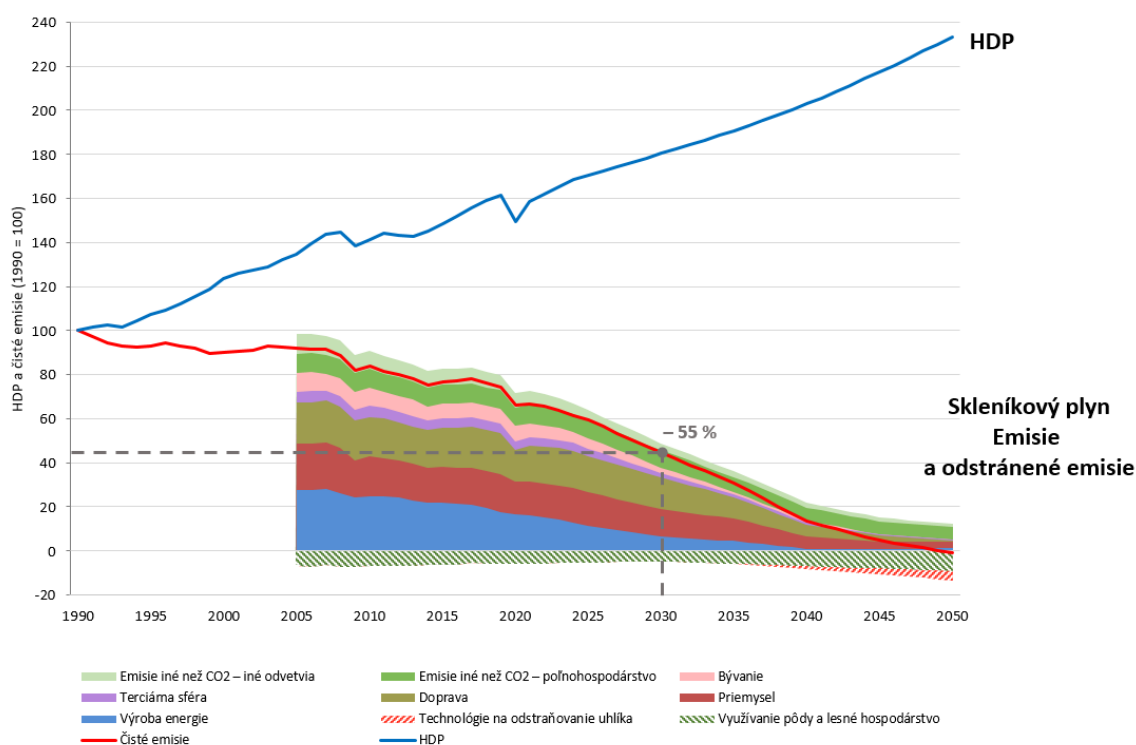
² Výrazným poklesom spotreby živočíšnych produktov vo výžive by sa do roku 2030 mohli emisie potenciálne znížiť o viac ako 30 miliónov ton.

³ COM(2020) 381 final.

55 % a dosiahnutím klimatickej neutrality do roku 2050 by EÚ v období 2021 – 2030 ušetrila na dovoze energie 100 miliárd EUR a do roku 2050 až 3 bilióny EUR.

Stručne povedané, stanovenie ambicióznejšieho klimatického cieľa EÚ do roku 2030 vytvára hospodárske príležitosti a našim občanom prináša čistejšie a zdravšie životné prostredie pri pokračujúcom smerovaní ku klimatickej neutralite do roku 2050. Zodpovedá aj želaniam občanov a zainteresovaných strán formulovaným v príspevkoch do verejnej konzultácie, ktorú v súvislosti s touto iniciatívou zorganizovala Komisia, a umožňuje regionálnym a miestnym orgánom podieľať sa na ekologickej transformácii a mať z nej prospech. Zabezpečuje trvalé pracovné miesta, zvyšuje energetickú bezpečnosť, odolnosť a nezávislosť EÚ, stimuluje inovácie a vytvára pevný základ hospodárskej prosperity.

Obrázok 1: Cesta EÚ k trvalej hospodárskej prosperite a klimatickej neutralite, 1990 – 2050.

Aj keď štrukturálne zmeny budú predstavovať výzvy, z analýzy vyplýva, že hospodárstvo i občania budú mať z týchto investícií úžitok, najmä ak sa vezme do úvahy, aké vážne dôsledky by mala nečinnosť. Napríklad v prípade domácností s nízkym príjmom a energeticky náročných odvetví závislých od fosílnych palív, ktoré budú čeliť obzvlášť veľkým výzvam, bude potrebné, aby ciele politiky podporovali spravodlivý prechod priamo a v plnej miere. Takto sa Európa stane pre všetky ostatné regióny sveta príkladom, že dosiahnutie cieľov Parížskej dohody vedie k prosperujúcejšiemu, spravodlivejšiemu, odolnejšiemu a zdravšiemu svetu. V tejto súvislosti budú hospodárske vplyvy pozitívnejšie, ak regulačné nástroje vyšlú tie správne cenové signály a umožnia presun daňového zaťaženia, pričom sa príjmy z emisií uhlíka použijú na zníženie deformujúcich daní alebo sa investujú do inovácií a modernizácie na dosiahnutie zeleného hospodárstva.

3. AMBICIÓZNE OPATRENIA VO VŠETKÝCH HOSPODÁRSKYCH ODVETVIACH EÚ

Na zníženie emisií skleníkových plynov o 55 % budú potrebné opatrenia vo všetkých odvetviach, ako je znázornené v grafe vyššie. Klimaticky neutrálnu transformáciu možno dosiahnuť len vtedy, ak sa zapoja všetci.

Emisie CO₂ zo spaľovania fosílnych palív sú najväčším zdrojom emisií skleníkových plynov v EÚ. Spolu s fugitívnymi emisiami iných látok ako CO₂ v energetickom systéme sa podieľajú na vyše 75 % emisií skleníkových plynov v EÚ. To len podčiarkuje ústrednú úlohu, ktorú pri prechode na klimaticky neutrálne hospodárstvo zohráva energetický systém. Bude sa musieť úplne dekarbonizovať, pričom sa bude musieť dodržať technologická neutralita.

Väčšinu ostatných emisií tvoria emisie CO₂ z procesov pochádzajúcich z priemyslu a emisie iných látok ako CO₂ z poľnohospodárstva a odpadu. Zníženie všetkých emisií v čo najväčšej možnej miere bude mať zásadný význam pre obmedzenie potreby vyvažovať všetky zostávajúce emisie na dosiahnutie klimatickej neutrality. V tejto súvislosti má osobitný význam odvetvie využívania pôdy EÚ, keďže v súčasnosti poskytuje najväčší zdroj čistých odstránených objemov CO₂ z atmosféry, na ktoré môžu mať ľudia vplyv. Vďaka rozsiahlemu využívaniu digitálnych technológií sa dá v súčasnosti dosiahnuť oveľa viac, čo by mohlo pomôcť výrazne znížiť celkové emisie.⁴

Na základe analýzy v posúdení vplyvu dospela Komisia k záveru, že tieto príspevky rôznych odvetví by nám umožnili dosiahnuť do roku 2030 zníženie emisií o 55 % zodpovedným spôsobom.

Transformácia energetického systému vrátane budov, dopravy a priemyslu

Pri plnení cieľa znížiť emisie skleníkových plynov o 55 % môžu práve budovy a výroba elektrickej energie dosiahnuť najväčšie a nákladovo najefektívnejšie zníženie emisií rádovo o 60 % a viac v porovnaní s rokom 2015. V oboch týchto odvetviach bude hnacou silou zmeny rýchle zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov, ktorá sa stáva nákladovo najefektívnejším zdrojom elektrickej energie, uplatňovanie zásady prvoradosti energetickej efektívnosti, elektrifikácia a integrácia energetického systému.

Do roku 2030 sa podiel výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov v EÚ minimálne zdvojnásobí – zo súčasnej úrovne 32 % na približne 65 % alebo viac. Rozšírenie výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov prinesie množstvo príležitostí na plné využitie európskych obnoviteľných zdrojov energie, napríklad veternej energie na mori. Obnoviteľné zdroje energie povedú k vysokému stupňu decentralizácie, čo spotrebiteľom umožní zapojiť sa, výrobcom-spotrebiteľom vyrábať, využívať a spoločne využívať energiu a miestnym, a najmä vidieckym spoločenstvám podporovať miestne investície do obnoviteľných zdrojov energie. Zároveň podnikatia vznik nových pracovných príležitostí na miestnej úrovni.

Zavádzanie elektriny z obnoviteľných zdrojov je významnou príležitosťou na dekarbonizáciu iných odvetví, napríklad vykurovania a chladenia v budovách a priemysle. V posúdení vplyvu sa zdôrazňuje, že využitie obnoviteľných zdrojov energie pri vykurovaní a chladení by v roku 2030 mohlo dosiahnuť úroveň okolo 40 %. Okrem priameho využívania energie z obnoviteľných zdrojov a elektrifikácie sa bude vyžadovať

⁴ <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/why-digitalization-is-the-key-to-exponential-climate-action/>.

aj to, aby fosílna palivá v niektorých priemyselných procesoch s vysokými emisiami uhlíka nahradil vodík z obnoviteľných zdrojov, napríklad ako surovina pre určité chemické procesy a na pokrytie dodávok vysokoteplotného tepla.

Veľký nákladovo efektívny potenciál na zníženie emisií má stavebníctvo, ktoré sa v súčasnosti podieľa na 40 % konečnej energie a 36 % emisií skleníkových plynov v EÚ. V súčasnosti je 75 % budov v EÚ energeticky neefektívnych⁵. Mnohé domácnosti sú stále vykurované zastaranými systémami, ktoré využívajú znečisťujúce fosílna palivá ako uhlie či ropu. Na plné využitie tohto potenciálu na zlepšenie by bolo potrebné, aby sa miera obnovy, ktorá je v súčasnosti približne 1 %, do roku 2030 zdvojnásobila, prípadne zvýšila ešte viac. Je potrebné výrazne zintenzívniť najmä hĺbkovú obnovu, ktorá sa zameria na plášte budov, inteligentnú digitalizáciu a integráciu energie z obnoviteľných zdrojov.

V roku 2015 malo najnižší podiel energie z obnoviteľných zdrojov odvetvie dopravy, len 6 %⁶. Do roku 2030 sa musí tento podiel zvýšiť približne na 24 %, a to prostredníctvom ďalšieho vývoja a zavádzania elektrických vozidiel, moderných biopalív a iných obnoviteľných a nízkouhlíkových palív v rámci celostného a integrovaného prístupu. Zásadný význam pri rozširovaní elektrických vozidiel bude mať bezpečný prístup k batériám, zatiaľ čo pre dekarbonizáciu odvetvia ťažkých úžitkových vozidiel bude zásadne dôležitý čistý vodík, a prostredníctvom svojich derivátov aj pre odvetvia leteckej a námornej dopravy. Dekarbonizácia palivového mixu v doprave do roku 2050 sa podporí aj väčším využívaním železničnej dopravy a iných udržateľných druhov dopravy, napríklad vnútrozemských vodných ciest a pobrežnej námornej dopravy, najmä v nákladnej doprave.

Predpokladané zvýšenie využívania bioenergie do roku 2030 je v porovnaní so súčasnosťou obmedzené. S cieľom zabezpečiť, aby sa mohol naďalej posilňovať a zlepšovať záchyt spojený s využívaním pôdy, by sa mala biomasa na energetické využitie v EÚ vyrábať udržateľným spôsobom a mal by sa minimalizovať vplyv na životné prostredie. V záujme obmedzenia vplyvu na biodiverzitu by sa pri výrobe energie malo minimalizovať využívanie celých stromov a potravinárskych a krmných plodín, či už vyprodukovaných v EÚ alebo dovezených. Malo by sa zabrániť neudržateľnému zintenzívňovaniu ťažby dreva na bioenergetické účely. Výroba bioenergie by mala namiesto toho pochádzať z lepšieho využívania odpadu a zvyškov biomasy a udržateľného pestovania energetických plodín, čím by sa nahradila výroba biopalív prvej generácie na báze potravinárskych plodín a zachoval by sa súlad s kritériami udržateľnosti stanovenými v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie. Kľúčovú úlohu môžu v tejto súvislosti zohrávať podpora udržateľného obhospodarovania lesov, dôrazné presadzovanie existujúcich právnych predpisov a rýchlejšie vykonávanie kritérií udržateľnosti v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie, spolu s plánovaným preskúmaním a prípadnou revíziou uvedenej smernice.

V posúdení vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, sa naznačuje, že konečná a primárna energetická spotreba by sa v roku 2030 mohla znížiť, pričom by sa dosiahli úspory vo výške 36 – 37 % v prípade konečnej energetickej spotreby (celková energia spotrebovaná konečnými odberateľmi) a 39 – 41 % v prípade primárnej energetickej spotreby (celková energia použitá na uspokojenie konečnej potreby energie, napr. plyn používaný na

⁵ Nové budovy dnes spotrebujú len polovicu toho, čo spotrebuje bežná budova z 80. rokov minulého storočia. Približne 35 % budov v EÚ má viac ako 50 rokov.

⁶ Vypočítané podľa metodiky stanovenej v smernici 2018/2001/ES.

výrobu elektriny). Toto zníženie si bude vyžadovať politiky, ktoré sa budú zaoberať prekážkami neekonomickej a miestnej povahy. Napríklad normami EÚ v oblasti energetickej účinnosti výrobkov sa energetické potreby príslušných výrobkov znížili už približne o 15 % a celkové emisie skleníkových plynov v EÚ o 7 %, zároveň sa vytvorili stovky tisíc ďalších pracovných miest⁷. Opatrenia tohto druhu bude potrebné zintenzívniť.

Zníženie emisií skleníkových plynov o 55 % by viedlo aj k novému a ekologickejšiemu energetickému mixu. Do roku 2030 by sa v porovnaní s rokom 2015 znížila spotreba uhlia o viac ako 70 %, spotreba ropy o viac ako 30 % a spotreba plynu o 25 %. Podiel energie z obnoviteľných zdrojov by sa naopak zvýšil. Do roku 2030 by tvorila 38 % až 40 % hrubej konečnej spotreby energie. Celkovo by to viedlo k vyváženej ceste ku klimatickej neutralite do roku 2050.

Niektoré odvetvia majú do roku 2030 menší, ale stále významný nákladovo efektívny potenciál znižovania emisií. V súčasnosti sa cestná doprava podieľa na pätine emisií skleníkových plynov v EÚ a od roku 1990 sa jej emisie zvýšili o viac ako štvrtinu. V rokoch 2015 až 2030 sa môžu emisie v tomto odvetví znížiť len približne o 20 %, čo len podčiarkuje zvýšenú pozornosť, ktorá sa bude musieť tomuto odvetviu venovať, ak sa v ňom má dosiahnuť vyššia dekarbonizácia.

K úsiliu o zníženie emisií o 55 % sa musia pripojiť všetky odvetvia dopravy – cestná, železničná, letecká i vodná. Inteligentná kombinácia zlepšenej efektívnosti vozidiel/plavidiel/lietadiel, zmeny palivového mixu, širšie využívanie udržateľných druhov dopravy a multimodálnych riešení, digitalizácia pre inteligentné riadenie dopravy a mobility, spoplatňovanie ciest a iné stimuly môžu znížiť emisie skleníkových plynov a zároveň výrazne pomôcť pri riešení problémov s hlukom a zlepšovaní kvality ovzdušia. Nové služby udržateľnej mobility a zvýšené využívanie existujúcich mestských autobusových a železničných služieb môžu okrem toho znížiť emisie, dopravné zápchy a znečistenie a zároveň zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky, najmä v mestských oblastiach. V pripravovanej stratégii pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu sa pre toto odvetvie stanoví cesta k zvládnutiu dvojakej zelenej a digitálnej transformácie, ktorou sa vytvorí odolný a udržateľný dopravný systém pre budúce generácie.

S cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu a zabezpečiť, aby odvetvia s emisiami, ktoré sa ťažšie znižujú, mali prístup k dostatočnému množstvu obnoviteľných a nízkouhlíkových palív, budú musieť konvenčné automobily postupne uvoľniť miesto vozidlám s nulovými emisiami a vo väčšej miere by sa mali využívať služby udržateľnej hromadnej dopravy. V posúdení vplyvu sa predpokladá, že úroveň zníženia emisií v roku 2030 v porovnaní s cieľmi na rok 2021 bude zodpovedať zníženiu približne o 50 % emisií CO₂ na kilometer v prípade osobných automobilov. Výroba a predaj elektrických vozidiel nabera na obrátkach a vodík sľubuje nové spôsoby pohonu, najmä pre ťažké nákladné vozidlá, čo naznačuje, že ide o realistický scenár.

Odvetvia leteckej a námornej dopravy budú musieť zintenzívniť úsilie o zlepšenie efektívnosti lietadiel, lodí a ich prevádzky a zvýšiť využívanie obnoviteľných a nízkouhlíkových palív vyrobených udržateľným spôsobom. To sa podrobnejšie posúdi v rámci iniciatív ReFuelEU Aviation a FuelEU Maritime, ktorých cieľom je zvýšiť výrobu a využívanie udržateľných alternatívnych palív v týchto odvetviach. Potrebný vývoj a

⁷ Pripravovaná správa o vyúčtovaní vplyvu ekodizajnu.

zavádzanie technológií sa musia uskutočniť už do roku 2030, aby bolo možné pripraviť sa na oveľa rýchlejšie zmeny, ktoré budú nasledovať.

Podobne aj priemysel môže do roku 2030 dosiahnuť v porovnaní s rokom 2015 zníženie emisií približne o 25 %. Emisie skleníkových plynov sa môžu ďalej znižovať najlepšimi postupmi, a to využívaním odpadového tepla a zvýšením elektrifikácie pomocou postupného zlepšovania, čím sa zvýši celková efektívnosť. Aby sa však priemysel mohol po roku 2030 skutočne dekarbonizovať, bude už v tomto desaťročí potrebné vyvinúť a vo veľkom rozsahu otestovať technológie a podnikateľské projekty s nulovými alebo veľmi nízkymi emisiami uhlíka vrátane systémovej integrácie, prístupu k udržateľným zdrojom a zvýšenej obehovosti, elektrifikácie strednotepelných a vysokoteplôtých procesov a zachytávania, využívania a ukladania oxidu uhličitého a vodíka. Na naštartovanie tohto procesu a uľahčenie vývoja vhodných systémov podpory pre technológie s nulovými alebo veľmi nízkymi emisiami uhlíka založených na ponuke a dopyte, ako aj na vytvorenie trhov s nízkouhlíkovými výrobkami by sa mali vypracovať certifikačné systémy EÚ založené na emisných vlastnostiach pre nízkouhlíkové základné materiály a na odstraňovanie uhlíka⁸. Okrem toho, vďaka zmenám pravidiel a postupov správy a riadenia spoločností, a to aj v oblasti udržateľného financovania, budú majitelia podnikov a manažéri vo svojich opatreniach a stratégiách uprednostňovať ciele udržateľnosti.

Pre obidve odvetvia je rozhodujúca vhodná infraštruktúra, vďaka ktorej bude možné maximalizovať prínosy transformácie na čistú energiu a zaviesť alternatívne palivá a východiskové suroviny bez emisií. Tepelné sústavy, vodíkovody, či infraštruktúra na nabíjanie elektrických vozidiel a čerpacie stanice vodíka sú len niekoľkými príkladmi infraštruktúry, ktorú bude potrebné vybudovať a ktorá si bude vyžadovať dôkladné plánovanie.

Emisie látok iných než CO₂

Emisie metánu, oxidu dusného a takzvaných F-plynov, ktoré nepatria pod emisie CO₂, predstavujú takmer 20 % emisií skleníkových plynov v EÚ. Do roku 2030 ich bude možné v porovnaní s rokom 2015 účinne znížiť až o 35 %.

Odvetvie energetiky vykazuje najväčší potenciál pre ďalšie nízkonákladové zníženia, ktoré pôjdu nad rámec existujúcich politík, a to najmä tým, že sa zabráni fugitívnym emisiám metánu z ťažby ropy, plynu a uhlia a z dopravy. Tieto možnosti sa budú okrem iného riešiť aj v nadchádzajúcej stratégii pre metán.

Očakáva sa, že odvetvie odpadového hospodárstva výrazne zníži svoje emisie už v rámci existujúcich politík, najmä preto, že od roku 2024 bude zavedená povinnosť triedeného zberu biologického odpadu, a aj vďaka zákazu skládkovania biologického odpadu. Znižovanie emisií bude do veľkej miery závisieť od toho, či sa budú plne presadzovať existujúce právne predpisy. Existuje aj ďalší nákladovo efektívny potenciál znižovania, a to v oblasti čistenia odpadových vôd, najmä prostredníctvom lepšieho nakladania s čistiarenským kalom. Napokon, premena odpadu na zdroj je nevyhnutnou súčasťou, ktorou sa uzatvára kruh obehového hospodárstva a znižujú emisie v celom priemyselnom hodnotovom reťazci.

Väčšina týchto emisií pochádza z odvetvia poľnohospodárstva. V posledných rokoch tempo znižovania týchto emisií stagnovalo, v niektorých prípadoch sa emisie dokonca

⁸ Pozri aj akčný plán pre obehové hospodárstvo [COM(2020) 98 final].

zvýšili. Predpokladá sa, že ak sa situácia nezmení, emisie sa do roku 2030 budú pri najoptimistickejšom scenári pomaly znižovať. Aj keď sa tieto emisie nedajú v rámci existujúcich možností technológie a riadenia odstrániť úplne, možno ich výrazne znížiť a zároveň zabezpečiť zachovanie potravinovej bezpečnosti v EÚ. Príkladom existujúcich technológií je efektívne využívanie hnojív, zavedenie precízneho poľnohospodárstva, zdravšie stáda a zavádzanie anaeróbnej digestie produkujúcej bioplyn či zhodnocovanie organického odpadu. Alternatívne možnosti urýchľujúce rast udržateľnej produkcie mäkkýšov a rias by mohli produkovať bielkoviny s nízkou emisnou stopou skleníkových plynov. Prispôbením riadenia využívania pôdy a udržateľným pestovaním trvácnych porastov na ornej pôde, z ktorých vyťažená biomasa sa využije v budovách, priemysle a energetike, môže poľnohospodárstvo okrem toho významne prispieť k dekarbonizácii iných odvetví.

Odvetvie využívania pôdy

Príroda je kľúčovým spojencom v boji proti zmene klímy a strate biodiverzity. Reguluje klímu, takže riešenia inšpirované prírodou budú mať zásadný význam pre znižovanie emisií a adaptáciu na zmenu klímy. Obnova a zvýšenie záchytu uhlíka v pôde, čiže schopnosti absorbovať CO₂ prírodným prostredím, napríklad stromami, má pre naše klimatické ciele zásadný význam.

Odvetvie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva v EÚ (LULUCF) produkuje skleníkové plyny, no zároveň absorbuje CO₂ v pôde a biomase. Celkovo predstavovalo v minulosti významný čistý záchyt. V posledných rokoch sa však záchyt EÚ dostal pod tlak v dôsledku zvýšeného hospodárskeho využívania a nepriaznivých účinkov zmeny klímy. Hoci sa čistý záchyt v priebehu dvoch desaťročí od roku 1990 do roku 2010 zvýšil z približne 250 miliónov ton ekvivalentu CO₂ na viac než 300 miliónov ton, v priebehu posledných piatich rokov dochádzalo k značným stratám. Výsledkom bolo zníženie záchytu na 263 miliónov ton ekvivalentu CO₂ v roku 2018. To len podčiarkuje riziká pre rozsah záchytu, ktorý má kľúčový význam pre dosiahnutie nulovej bilancie emisií skleníkových plynov do roku 2050.

Nezmenené postupy využívania pôdy a ďalšie zvyšovanie ťažby, čiastočne spôsobené vekom zrejúcich obhospodarovateľných lesov, by mohli viesť k ďalšiemu poklesu záchytu na 225 miliónov ton ekvivalentu CO₂ do roku 2030. Významné riziko pre zachytávanie predstavujú rastúce negatívne vplyvy prírodných nebezpečenstiev, napríklad požiarov či škodcov v dôsledku meniacej sa klímy, ako aj zvyšujúci sa hospodársky dopyt po lesnej biomase, čo má negatívny vplyv aj na biodiverzitu.

Na to, aby EÚ do roku 2050 dosiahla klimatickú neutralitu, potrebujeme zvýšiť rozsah záchytov. Zvrátenie súčasného trendu si vyžaduje významné krátkodobé opatrenia z dôvodu dlhého trvania ich realizácie, najmä v lesnom hospodárstve. Patrí k nim zlepšená a posilnená ochrana lesov a ich udržateľnejšie obhospodarovanie, ako aj udržateľná obnova lesov a zalesňovanie a lepšie obhospodarovanie pôdy, a to aj prostredníctvom obnovy mokradí, rašelinísk a znehodnotenej pôdy v súlade so stratégiou biodiverzity⁹ a prispievaním k jej cieľom. Situácia by sa mohla zmierniť aj posunom k udržateľnému pestovaniu drevnej biomasy na ornej pôde, a to aj ako suroviny pre moderný bioplyn a biopalivá. V posúdení vplyvu sa odhaduje, že ak sa spomínané opatrenia v nadchádzajúcich rokoch urýchlene vykonajú, mohlo by to zvrátiť súčasný trend

⁹ COM(2020) 380 final.

klesajúceho záchytu uhlíka v pôde EÚ do roku 2030, pričom by sa opäť zvýšil na úroveň nad 300 miliónov ton ekvivalentu CO₂.

4. AKTUALIZÁCIA RÁMCA POLITÍK V OBLASTI KLÍMY A ENERGETIKY NA OBDOBIE DO ROKU 2030

Analýza v posúdení vplyvu sa zamerala na rozsiahle zmeny, ktoré by boli v súčasnom politickom rámci v prípade potreby nevyhnutné na aktiváciu vyššie uvedených príspevkov jednotlivých odvetví a ktoré možno dosiahnuť len prostredníctvom nadrezortného prístupu. Na nasledujúcich stranách sú zhrnuté ich kľúčové prvky. V nadchádzajúcich mesiacoch sa uskutočnia osobitné posúdenia vplyvu a verejné konzultácie s cieľom presne určiť legislatívne zmeny, ktoré Komisia plánuje navrhnúť v júni 2021 na podporu posilneného rámca politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030 a ich kumulatívneho vplyvu na európske hospodárstvo. Budú sa v nich musieť detailnejšie posúdiť vplyvy na distribúciu a konkurencieschopnosť v jednotlivých odvetviach, a to skúmaním uskutočniteľných cielených riešení.

Svoj súčasný klimatický cieľ, ktorým je znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov aspoň o 40 %, plní EÚ troma kľúčovými právnymi predpismi v oblasti klímy:

- smernicou o systéme obchodovania s emisiami¹⁰, ktorou sa zavádza systém stropov a obchodovania pre veľké priemyselné a elektro-energetické zariadenia a odvetvie leteckej dopravy, s cieľom znížiť emisie do roku 2030 v porovnaní s rokom 2005 o 43 %;
- nariadením o spoločnom úsilí (ESR)¹¹ so záväznými cestami znižovania emisií skleníkových plynov na úrovni členských štátov týkajúcimi sa zvyšných emisií, čo prispeje k zníženiu emisií do roku 2030 v porovnaní s rokom 2005 o 30 %;
- nariadením o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve (LULUCF)¹², ktorým sa členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť, aby sa čisté zachytávanie uhlíka z využívania pôdy nezhoršilo v porovnaní s tým, ako by sa situácia vyvíjala, keby sa pokračovalo v súčasných postupoch riadenia využívania pôdy.

So záväznými cieľmi EÚ dosiahnuť do roku 2030 podiel obnoviteľných zdrojov energie v energetickom mixe EÚ aspoň 32 % a energetickú efektívnosť aspoň na úrovni 32,5 % sú základnými nástrojmi prispievajúcimi k plneniu tohto cieľa aj právne predpisy a politiky v oblasti energetiky. Tieto ciele sú legislatívne zakotvené v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie (RED II)¹³, smernici o energetickej efektívnosti¹⁴ a nariadení o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy¹⁵, ktoré sa opierajú o podporu odvetvových právnych predpisov, ako sú smernica o ekodizajne¹⁶ či smernica o energetickej hospodárnosti budov¹⁷. K dosiahnutiu uvedeného cieľa prispieva aj komplexný súbor najmä dopravných a iných odvetvových politík.

¹⁰ Smernica (EÚ) 2018/410, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES.

¹¹ Nariadenie (EÚ) 2018/842.

¹² Nariadenie (EÚ) 2018/841.

¹³ Smernica (EÚ) 2018/2001.

¹⁴ Smernica (EÚ) 2018/844.

¹⁵ Nariadenie (EÚ) 2018/1999.

¹⁶ Smernica 2009/125/ES.

¹⁷ Smernica 2010/31/EÚ a zmena (EÚ) 2018/844.

Aktuálne prognózy naznačujú, že ak by sa súčasné politiky vykonávali v plnom rozsahu, emisie skleníkových plynov¹⁸ by sa do roku 2030 v porovnaní s úrovňami z roku 1990 znížili približne o 45 %, ak by sa vylúčili emisie a absorpcie z využívania pôdy, a približne o 47 %, ak by sa využívanie pôdy zahrnulo. Je však jasné, že aj keď by nám súčasné ciele v oblasti energetiky mali umožniť prekročiť náš súčasný cieľ zníženia emisií skleníkových plynov, na dosiahnutie cieľa v podobe zníženia emisií skleníkových plynov o 55 % by to nestačilo. Na dosiahnutie tohto ambicióznejšieho cieľa je potrebné preskúmať právne predpisy v oblasti klímy, ako aj energetickú politiku.

Potvrdilo sa to aj v posúdení integrovaných národných energetických a klimatických plánov (ďalej len „NEKP“), ktoré predložili členské štáty v súlade s nariadením EÚ o riadení¹⁹. Riadením energetickej únie a opatrení v oblasti klímy sa stanovuje iteratívny proces úzkej spolupráce medzi Úniou a členskými štátmi, ktorý sa opiera o návrhy NEKP a ich konečné znenia. Ako sa uvádza v oznámení o posúdení národných integrovaných národných energetických a klimatických plánov v celej EÚ²⁰, členské štáty boli pri príprave svojich prvých národných plánov ambiciózne. Z analýzy Komisie vyplýva, že konečné národné plány by v celkovom súhrne prekročili cieľ týkajúci sa energie z obnoviteľných zdrojov na úrovni EÚ o 1,7 percentuálneho bodu, no k splneniu cieľa energetickej efektívnosti by im chýbali približne 3 percentuálne body. Spolu by sa v EÚ podarilo do roku 2030 dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov približne o 41 % (bez emisií z využívania pôdy a absorpcií)²¹.

Ambicióznejšie ciele si preto vyžadujú úpravy súčasného politického rámca, čo by zase ponúklo vyváženejšiu cestu ku klimatickej neutralite v priebehu nasledujúcich 30 rokov. Tým by sa predišlo potrebe prudkého znižovania emisií po roku 2030 a príležitosti na udržateľnú rast a investície by sa využili skôr.

Rastúca úloha obchodovania s emisiami a zdaňovania energie

Systém EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS) sa osvedčil ako účinný nástroj na znižovanie emisií skleníkových plynov. Emisie zo stacionárnych zdrojov klesli v rokoch 2005 až 2018 o 33 %. Keďže ceny uhlíka sa zvýšili, po zavedení trhovej stabilizačnej rezervy a vzhľadom na to, že trh očakával vplyv posilnenia systému, sa tieto emisie v roku 2019 medziročne ďalej znížili takmer o 9 %.

K zníženiu emisií v odvetví energetiky prispeli aj ďalšie politiky, najmä politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti. Je však jasné, že keď je cena uhlíka dostatočne vysoká, stáva sa silným stimulom pre okamžitú zmenu (napr. zmena paliva používaného na výrobu elektrickej energie) a silným signálom pre investície do nízkouhlíkových technológií, a tým rozhodujúcim spôsobom prispieva k zavádzaniu technológií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti.

Komisia starostlivo posudzuje možnosť posilnenia a rozšírenia obchodovania s emisiami ako nástroja na zníženie emisií skleníkových plynov na úrovni EÚ.

Komisia vidí významný prínos v rozšírení obchodovania s emisiami v EÚ, vďaka ktorému sa môže ekonomicky efektívnym spôsobom dosiahnuť ambicióznejší klimatický cieľ – zníženie emisií skleníkových plynov o 55 %. Obchodovaním s emisiami sa dá

¹⁸ Vrátane leteckej a námornej dopravy v rámci EÚ.

¹⁹ Nariadenie (EÚ) 2018/1999.

²⁰ [vložte odkaz].

²¹ Vrátane leteckej dopravy v rámci EÚ i mimo nej, no bez zahrnutia námornej dopravy.

zníženie emisií skleníkových plynov dosiahnuť nákladovo efektívnym spôsobom. Cenou uhlíka, ktorá je výsledkom tohto obchodovania, sa internalizujú klimatické externé vplyvy a spotrebiteľom sa poskytujú stimuly na znižovanie emisií skleníkových plynov. Obchodovaním s emisiami sa zaručuje environmentálna integrita vo forme emisného stropu a poskytuje silný cenový signál, ktorý ovplyvňuje každodenné prevádzkové a strategické investičné rozhodnutia. Obchodovanie s emisiami zároveň zvyšuje príjmy, ktoré možno opätovne investovať do hospodárstva, čo vedie k lepším celkovým hospodárskym výsledkom.

Ako už bolo oznámené v Európskej zelenej dohode, súčasťou ďalšieho rozšírenia tohto systému by mohli byť emisie z cestnej dopravy a budov. EU ETS sa už teraz priamo alebo nepriamo vzťahuje približne na 30 % emisií z vykurovania budov²². Zahŕnutie všetkých emisií zo spaľovania fosílnych palív a ich začlenenie do EU ETS by prinieslo významné výhody z hľadiska efektivity a administratívnej uskutočniteľnosti. Komisia má preto v úmysle zvoliť si tento integrovaný prístup a preskúma jeho začlenenie do svojho právneho návrhu do budúceho júna.

Okrem rozšírenia obchodovania s emisiami by k stanoveniu ceny uhlíka a zníženiu emisií mohla prispieť aj revízia smernice o zdaňovaní energie. Dobré navrhnuté daňové reformy môžu podporiť hospodársky rast, tvorbu pracovných miest a odolnosť a podporiť spravodlivú transformáciu. Súčasná široká škála oslobodení od daní a daňových úľav v rámci tohto odvetvia je *de facto* formou dotácií na fosílna palivá, ktoré nie sú v súlade s cieľmi Európskej zelenej dohody.

Komisia si uvedomuje, že stanovovaním cien uhlíka sa neodstránia všetky prekážky pri zavádzaní riešení s nízkymi a nulovými emisiami. Potrebne sú ďalšie politické opatrenia na zosúladienie stimulov a zabezpečenie prílevu ďalších investícií do technológií a infraštruktúry v oblasti čistej energie alebo na riešenie problémov s financovaním v prípade domácností s nízkymi príjmami. V cestnej doprave má obchodovanie s emisiami výhodu v tom, že sa ním môžu zastropovať emisie z vozového parku a zároveň stimulovať zmeny správania s trvalými účinkami na riešenia mobility prostredníctvom cenového signálu. Emisné normy CO₂ pre automobily sú zároveň hlavným hnacím motorom pri zabezpečovaní prísunu moderných a inovačných ekologických vozidiel vrátane elektrických automobilov. Na zabezpečenie jasného smerovania k mobilite s nulovými emisiami budú potrebné ambiciózne emisné normy CO₂ pre osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá.

Súčasný regulačný a podporný rámec sa preto budú ďalej súbežne rozvíjať. Zrevidujú sa politiky a normy v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a dopravy a v prípade potreby sa zavedú nové politiky. Sektorové ciele sa stanovujú tak, aby sa v nich zohľadnil cieľ znížiť emisie skleníkových plynov v celom hospodárstve o 55 %. Komisia podporí tieto ciele politikami na podporu spravodlivej transformácie, výskumu a vývoja a udržateľného financovania a zabezpečí účinné využívanie rozpočtu Únie a fondov obnovy na podporu tejto transformácie.

Ďalšie kroky v oblasti obchodovania s emisiami

Mohol by sa vytvoriť rozšírený systém obchodovania s emisiami ako predradený systém obchodovania, ktorý by slúžil ako regulátor v mieste distribútorov paliva alebo daňových skladov a musel by primerane riešiť všetky riziká dvojitého započítania zníženia emisií,

²² Týka sa to pokrytia diaľkového vykurovania a elektrického vykurovania systémom EU ETS.

únikov alebo medzier vo vzťahu k subjektom, na ktoré sa vzťahuje existujúci nadväzujúci systém pre odvetvie letectva, energetiky a priemyslu.

Ako sa ukázalo v existujúcom systéme EU ETS, rozvoj nového trhu si vyžaduje vytvorenie fungujúceho merania, vykazovania a overovania a môže využívať výhody prechodných opatrení alebo pilotného obdobia, kým sa postupne nezačlení do existujúceho systému.

Domácnosti s nízkymi príjmami nesú v porovnaní s bohatšími domácnosťami ťažšie bremeno nákladov na vykurovanie a palivá. To len podčiarkuje, že pri prípadnom rozšírení obchodovania s emisiami sa budú musieť riešiť distribučné vplyvy, napr. tak, že sa využije časť zodpovedajúcich príjmov z aukcií. To bude závisieť od rozdelenia príjmov medzi úroveň EÚ a vnútroštátnu úroveň a od ich správne nasmerovaného využívania (napr. modernizačný fond a inovačný fond)²³.

Ambicióznejšie klimatické ciele EÚ do roku 2030 si budú vyžadovať aj posilnený strop EU ETS s cieľom vytvoriť potrebný dlhodobý signál o cene uhlíka a podporiť ďalšiu dekarbonizáciu.

Bude pritom potrebné prehodnotiť lineárny redukčný koeficient, ktorým sa vymedzuje ročné zníženie stropu nad jeho súčasnú úroveň 2,2 %, aby sa zaručilo, že odvetvia, na ktoré sa vzťahuje systém EU ETS, uskutočnia potrebné zníženie emisií. Vzhľadom na to, že nominálny strop je v súčasnosti vyšší ako skutočné emisie, zmena lineárneho redukčného koeficientu by sa mohla kombinovať s jednorazovým znížením stropu, ktoré by ho priblížilo k skutočnej úrovni emisií. Komisia ďalej posúdi, ako posilniť strop v súvislosti s rozšírením systému a budúcoročným preskúmaním fungovania trhovej stabilizačnej rezervy. Podobne bude Komisia ďalej posudzovať kombinovaný vplyv rozšíreného systému a posilneného stropu na bezodplatné pridelovanie kvót, ktoré má priemysel k dispozícii s cieľom efektívne riešiť riziko úniku emisií. V posúdení vplyvu sa už odhaduje, že na prvý pohľad by bolo stále k dispozícii značné množstvo bezodplatne pridelených kvót, a to aj v prípade potrebného posilnenia stropu.

Keďže EÚ stanovuje ambicióznejší klimatický cieľ, Komisia pracuje na tom, aby v určitých odvetviach zaviedla mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach s cieľom riešiť riziko úniku uhlíka. V rámci prebiehajúceho posúdenia vplyvu zvažuje niekoľko možností ako alternatívu k súčasným opatreniam na riešenie tohto rizika, pričom plánuje predložiť v prvej polovici roku 2021 legislatívny návrh.

Obchod s emisiami: námorná a letecká doprava

Medzinárodné emisie EÚ z námornej a leteckej dopravy vzrástli od roku 1990 o viac ako 50 %. V týchto odvetviach sú naliehavo potrebné opatrenia, a to aj pri zotavovaní sa zo súčasnej krízy. EÚ má zavedený legislatívny rámec, ktorý sa vzťahuje na všetky emisie skleníkových plynov s výnimkou námornej dopravy, v prípade ktorej sa súčasné nariadenie zameriava výlučne na meranie, vykazovanie a overovanie emisií. Pokiaľ ide o leteckú dopravu, uplatňovanie EU ETS je v súčasnosti pozastavené v súvislosti s letmi do krajín mimo Európskeho hospodárskeho priestoru, aby sa umožnilo vypracovanie zodpovedajúcich medzinárodných nástrojov.

²³ V záveroch Európskej rady zo 17. – 21. júla 2020 sa uznala potreba pracovať na reforme systému vlastných zdrojov a zaviesť nové vlastné zdroje pre Úniu. V tejto súvislosti vyzvala Európska rada Komisiu, aby predložila návrh revidovaného systému obchodovania s emisiami, ktorý by sa mohol rozšíriť na námornú dopravu a znížiť kvóty pridelované bezodplatne leteckým spoločnostiam.

EÚ by v súlade so svojím medzinárodným záväzkom vykonávať opatrenia v rámci celého hospodárstva, ktorý vyplýva z Parížskej dohody, mala v prípade oboch odvetví aj naďalej regulovať emisie z leteckej dopravy v rámci EÚ ETS aspoň v rámci EÚ a do systému EU ETS zahrnúť aspoň námornú dopravu v rámci EÚ²⁴. Pokiaľ ide o leteckú dopravu, Komisia navrhne zníženie bezodplatného pridelovania emisných kvót, čím sa zvýši účinnosť signálu o cene uhlíka v tomto odvetví, a zohľadní ďalšie politické opatrenia, ako je zdaňovanie energie či iniciatívy ReFuelEU.

Medzinárodná spolupráca v námornej a leteckej doprave je žiaduca. Účinné opatrenia by sa mali v tejto súvislosti podporovať medzinárodnými nástrojmi, na ktorých sa dohodlo alebo o ktorých sa rokuje v rámci Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a Medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO), napríklad systémom kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve (CORSIA). Vzhľadom na pokrok na celosvetovej úrovni Komisia nanovo politicky zvaží medzinárodné aspekty EU ETS, politiky v oblasti zdaňovania a palív pre leteckú a námornú dopravu, s cieľom zabezpečiť postupnú dekarbonizáciu všetkých palív z dopravy, ktorá sa týka EÚ, pričom jej ambíciou je zahrnúť do EU ETS aj medzinárodné emisie z leteckej a námornej dopravy.

Poľnohospodárstvo, odvetvie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva

Emisie a ich odstránené objemy v rámci odvetvia využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva sa plne začlenia do navrhovaného cieľa EÚ v oblasti skleníkových plynov do roku 2030, ako sa uvádza v inventúre Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy.

Toto bude východiskovým bodom cesty k dosiahnutiu klimateckej neutrality v období 2030 až 2050 a umožní úplne koherentné monitorovanie pokroku pri plnení cieľa nulových čistých emisií skleníkových plynov do roku 2050. Príslušné ciele sa musia stanoviť v nariadení o spoločnom úsilí a v rámci EU ETS, aby sa zabezpečilo, že z celkového hľadiska sa splní aspoň cieľ zníženia emisií skleníkových plynov v celom hospodárstve do roku 2030 o 55 %.

Nariadením o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve sa od členských štátov EÚ v súčasnosti vyžaduje, aby zachovali svoje prirodzené záchyty uhlíka v súlade s existujúcimi postupmi využívania pôdy. Nariadenie sa vzťahuje na činnosti odvetvia lesného hospodárstva aj poľnohospodárstva.

V týchto odvetviach by sa však malo v priebehu času urobiť viac. Súčasný trend klesajúceho záchytu uhlíka v pôde sa musí zastaviť a zvrátiť. Stratégiou biodiverzity, stratégiou „z farmy na stôl“, nadchádzajúcou stratégiou lesného hospodárstva, plánom EÚ na obnovu prírody a novou stratégiou adaptácie sa zavedú silné politiky na ochranu a posilnenie prirodzeného záchytu a odolnosti lesov EÚ voči zmene klímy, obnovu znehodnotenej pôdy a ekosystémov, opätovné zavlažovanie mokradí a na podporu biohospodárstva vrátane využívania trvanlivých produktov z vytáženého dreva, a to pri plnom rešpektovaní ekologických zásad podporujúcich biodiverzitu.

²⁴ V priemere pri zarátaní všetkých emisií z námornej a leteckej dopravy mimo EÚ, t. j. v predpokladanom rozsahu, ktorý sa uvádza v inventúre skleníkových plynov v rámci Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy ako dopĺňajúca položka, by si cieľ EÚ v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov do roku 2030 v porovnaní s rokom 1990 vyžadoval ďalšie zníženie až o 3 percentuálne body v iných odvetviach, aby bolo možné dosiahnuť celkový cieľ EÚ v oblasti znižovania emisií.

Toto odvetvie bude musieť zabezpečiť potraviny, krmivá a materiály pre rastúcu svetovú populáciu v klimaticky neutrálnom hospodárstve. Existujú tu silné synergie a kompromisy s aspektmi biodiverzity. Výroba energie by sa mala smerovať k širšiemu využívaniu udržateľne vyrábanej biomasy a minimálnemu používaniu celých stromov a potravinárskych a krmných plodín. Súčasťou riešenia tohto problému by v prípade potreby malo byť preskúmanie a prehodnotenie kritérií udržateľnosti biomasy v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie, ktoré sa používajú aj v systéme EU ETS, v nadväznosti na prebiehajúce posúdenie Komisie týkajúce sa ponuky biomasy a dopytu po nej v EÚ a na celom svete a súvisiacej udržateľnosti.

Aspekty súvisiace s biomasou bude potrebné posudzovať v súlade s inými iniciatívami v oblasti palív, napr. so smernicou o obnoviteľných zdrojoch energie, smernicou o kvalite palív a s pripravovanými iniciatívami na podporu udržateľných palív v leteckej a námornej doprave. Palivová politika, ktorá je v súlade s celkovou politikou v oblasti klímy a energetiky, bude mať zásadný význam pre odvetvia, v ktorých sa ťažko znižujú emisie, či už ide o výrobu bioplynu a biopalív alebo vodíka či e-palív.

Využívaním pôdy, zmenami vo využívaní pôdy a v lesnom hospodárstve sa v súčasnosti viac CO₂ odstraňuje, a to ukladaním v biomase alebo v pôdnom uhlíku, než uvoľňuje do atmosféry. Tento záchyt je potrebné zachovať a dokonca posilniť, aby sa všetky zostávajúce emisie v hospodárstve vyvážili odstránením oxidu uhličitého a aby sa do roku 2050 dosiahli nulové čisté emisie skleníkových plynov. Zvýšená flexibilita medzi nariadením o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve a nariadením o spoločnom úsilí by mohla fungovať ako jeden zo spôsobov posilňovania stimulov na odstraňovanie emisií v samotnom odvetví využívania pôdy. Ambicióznejšie ciele v odvetví využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva, ktoré by zachádzali nad rámec súčasných požiadaviek, je vzhľadom na rôznorodú situáciu v jednotlivých členských štátoch potrebné starostlivo posúdiť. Prínosom by tu bola podrobná analýza a vypracovanie politík na vykonávanie stratégií v oblasti biodiverzity a lesného hospodárstva, ktoré budú v zásade stimulovať niektoré dodatočné opatrenia na zníženie emisií v tomto odvetví. Komisia tieto možnosti zváži pri budúcoročnom predkladaní legislatívneho návrhu na aktualizáciu nariadenia o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve a nariadenia o spoločnom úsilí.

Na to, aby sa záchyty uskutočňovali v praxi, je potrebné priamo stimulovať jednotlivých poľnohospodárov alebo správcov lesov, aby na svojej pôde a vo svojich lesoch ukladali viac uhlíka. V súčasnosti to výrazne závisí od opatrení členských štátov, ale s blížiacim sa rokom 2030 by sa malo v čoraz väčšej miere uplatňovať ukladanie uhlíka v pôde a certifikácia odstraňovania uhlíka.

Ďalším krokom na posilnenie odstraňovania by mohlo byť začlenenie poľnohospodárskych emisií skleníkových plynov iných než CO₂ do odvetvia využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva a vytvorenie nového regulovaného odvetvia, do ktorého by patrilo poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a využívanie pôdy. Takéto odvetvie by malo potenciál stať sa klimaticky neutrálnym už okolo roku 2035, a to rýchlo a nákladovo efektívnym spôsobom, a následne by emisie skleníkových plynov viac odstraňovalo než vytváralo. Vyžadovalo by si to nový politický prístup, ktorým by sa i) stanovili vnútroštátne a pododvetvové ciele a referenčné hodnoty; ii) vytvorila flexibilita v celej EÚ, čím by sa zabezpečili nákladovo efektívne stimuly a mobilizovali potrebné finančné zdroje, a iii) vytvorila certifikácia odstraňovania uhlíka. Iniciatívou EÚ v oblasti ukladania uhlíka v pôde v rámci klimatického paktu sa budú takéto nové obchodné modely predvádzať a podporovať.

V priebehu času dospela Komisia k jasnému záveru, že vytvorenie odvetvia poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a využívania pôdy s vlastným osobitným politickým rámcom zahŕňajúcim všetky emisie a ich odstránené objemy z týchto odvetví má svoje opodstatnenie a môže sa stať prvým odvetvím, ktoré zaznamená nulovú bilanciu emisií skleníkových plynov. Následne by v tomto odvetví dochádzalo k odstraňovaniu uhlíka, ktorým by sa vyvážili zostávajúce emisie v iných odvetviach, a to vďaka zavedeniu spolačného systému certifikácie odstraňovania uhlíka.

Nariadenie o spoločnom úsilí

Zavedenie obchodovania s emisiami v prípade významnej časti existujúcich odvetví, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o spoločnom úsilí, a prípadný presun poľnohospodárskych emisií iných než emisie CO₂ do odvetvia využívania pôdy by malo pre uvedené nariadenie dôsledky. Komisia zvažuje rôzne možnosti vzhľadom na to, že sa obchodovanie s emisiami rozšíri na všetky druhy využívania fosílnych palív.

Ak by sa na jednej strane rozsah pôsobnosti uvedeného nariadenia zachoval, čím by došlo k prekrytiu medzi odvetviami, na ktoré sa vzťahuje EU ETS a nariadenie o spoločnom úsilí, bolo by to pre členské štáty stimulom, aby prijali doplnkové opatrenia na posilnenie regulačného rámca pre odvetvia ako budovy či cestná doprava. Ak by sa na druhej strane rozsah pôsobnosti nariadenia obmedzil a ak by došlo k úplnému prechodu na systém EU ETS, ktorý by zahŕňal všetky emisie zo spaľovania fosílnych palív, nariadenie by sa vzťahovalo prevažne na emisie iných látok než CO₂. V prípade presunu emisií iných látok než CO₂ z odvetvia poľnohospodárstva do odvetvia poľnohospodárstva a využívania pôdy by sa jeho úloha a účel ešte viac obmedzili. Ak by sa na všetky ostatné ciele uvedeného nariadenia dostatočne zamerali iné legislatívne nástroje, dané nariadenie by sa mohlo v budúcnosti ako celok dokonca zrušiť.

Vzhľadom na potrebu zachovať silné stimulovanie a zodpovednosť členských štátov, aby boli zabezpečené opatrenia na vnútroštátnej úrovni, využije Komisia nadchádzajúce posúdenie vplyvu týkajúce sa preskúmania systému obchodovania s emisiami i nariadenia o spoločnom úsilí na to, aby s verejnosťou detailnejšie konzultovala o úlohe nariadenia o spoločnom úsilí a súvisiaceho nariadenia o riadení. Členské štáty majú zároveň rôzne možnosti na znižovanie emisií skleníkových plynov. Rozpočet EÚ spolu s balíkom Next Generation EU môžu byť silným hnacím motorom transformácie a pákového efektu udržateľných súkromných a verejných investícií, ak sa zdroje vynaložia rozumne. Na zabezpečenie spravodlivej transformácie bude i naďalej potrebné zaoberať sa obavami členských štátov týkajúcimi sa distribúcie týchto prostriedkov.

Politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov

Energia z obnoviteľných zdrojov zohráva zásadnú úlohu pri plnení Európskej zelenej dohody a dosahovaní klimatickej neutrality do roku 2050.

Na základe vykonaného posúdenia je jasné, že EÚ musí už do roku 2030 prejsť zo súčasného energetického systému na integrovaný energetický systém, ktorý bude vo veľkej miere založený na obnoviteľných zdrojoch energie. Odhaduje sa, že cieľ znížiť emisie skleníkových plynov o 55 % kombináciou zintenzívnených politík a rozšírenia EU ETS bude spojený s dosiahnutím podielu energie z obnoviteľných zdrojov približne 38,5 %.

Obnoviteľné zdroje energie sa budú musieť zavádzať vo väčšom rozsahu, aby sa prispelo k ambicióznejším klimatickým cieľom a aby sa podporilo vedúce postavenie priemyslu

Únie v oblasti obnoviteľných technológií. Sprísnený cieľ v oblasti obnoviteľných zdrojov energie poskytne potrebnú predvídateľnosť a investičnú istotu pre ďalšie zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov vo všetkých odvetviach.

Prechod na klimatickú neutralitu si vyžaduje konkurencieschopný, bezpečný a udržateľný energetický systém a pevný rámec vnútorného trhu. Existujúcim rámcom a aktuálnymi stratégiami EÚ v oblasti integrácie energetického systému, v oblasti vodíka a v oblasti batérií sa stanovujú dôležité základné podmienky pre využívanie nosičov energie z obnoviteľných zdrojov. V záujme ďalšieho napredovania sa príslušné právne predpisy posilnia a podporia nadchádzajúcimi iniciatívami Komisie týkajúcimi sa vlny obnovy budov, stratégie v oblasti získavania energie z obnoviteľných zdrojov na mori, alternatívnych palív pre leteckú a námornú dopravu, ako aj stratégie udržateľnej a inteligentnej mobility.

Opatrenia EÚ sa zamerajú na nákladovo efektívne plánovanie a vývoj technológií výroby energie z obnoviteľných zdrojov, odstraňovanie trhových prekážok a poskytovanie dostatočných stimulov pre dopyt po energii z obnoviteľných zdrojov, najmä v odvetviach konečného využitia ako vykurovanie a chladenie či doprava, a to buď elektrifikáciou, alebo využívaním obnoviteľných a nízkouhlíkových palív, napríklad moderných biopalív či iných udržateľných alternatívnych palív. Komisia preskúma systémy budovania kapacít na realizáciu spoločenstiev zameraných na energiu z obnoviteľných zdrojov, ktoré sú riadené občanmi a financované z prostriedkov EÚ, ako aj modely vlastnej spotreby, ktoré umožnia väčšie využívanie spotrebiteľmi a rýchlejší rozvoj decentralizovaných technológií na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Potrebná môže byť aj pokračujúca podpora odberu obnoviteľnej energie v podnikoch a zavedenie minimálnych povinných kritérií a cieľov zeleného verejného obstarávania, ktoré sa budú týkať energie z obnoviteľných zdrojov.

Predovšetkým v odvetví vykurovania a chladenia, v ktorom dominujú fosílna palivá, má Komisia v úmysle posúdiť povahu a úroveň existujúceho indikatívneho cieľa týkajúceho sa vykurovania a chladenia vrátane cieľa v oblasti diaľkového vykurovania a chladenia, ako aj potrebné opatrenia a rámec pre výpočet na to, aby bolo možné rozšíriť v budovách a v priemysle uplatňovanie riešení založených na obnoviteľných zdrojoch energie a nízkouhlíkových technológiách vrátane elektrickej energie.

Pokiaľ ide o dopravu, z posúdenia vplyvu vyplýva, že elektrifikácia má jasnú úlohu ako jeden z kľúčových spôsobov dekarbonizácie. Niektoré odvetvia dopravy, napríklad letecká a námorná doprava, však vo veľkej miere závisia od palív s vysokým energetickým obsahom. Komisia popri iniciatívach týkajúcich sa udržateľných alternatívnych palív pre tieto odvetvia – ReFuelEU Aviation a FuelEU Maritime – navrhne aj aktualizovanú metodiku na podporu využívania obnoviteľných a nízkouhlíkových palív v odvetví dopravy stanovených v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie v súlade s ich emisnými vlastnosťami.

Ďalšiemu rozvoju obnoviteľných zdrojov energie by pomohla aj komplexná terminológia pre všetky obnoviteľné a nízkouhlíkové palivá a európsky systém certifikácie týchto palív založený najmä na úsporách emisií skleníkových plynov počas celého životného cyklu a kritériách udržateľnosti, ako aj existujúce ustanovenia, napríklad v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie. Rozsiahle zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie si vyžaduje aj potrebnú infraštruktúru. Potrebný je celostný prístup k plánovaniu infraštruktúry na veľkej aj miestnej úrovni a k ochrane a posilňovaniu odolnosti kritických infraštruktúr, ktorý bude slúžiť ako orientácia pri nadchádzajúcich revíziách predpisov TEN-E a TEN-T a smernice o infraštruktúre pre alternatívne palivá. Mali by sa

podporovať moderné systémy nízкотеплотného diaľkového vykurovania, keďže dokážu prepojiť miestnu spotrebu s obnoviteľnými a odpadovými zdrojmi energie, ako aj so širšou elektrickou a plynárenskou sieťou, a to v záujme optimalizácie dopytu a ponuky pri všetkých nosičoch energie.

Politiky v oblasti energetickej efektívnosti

EÚ má komplexný rámec pre širokú škálu opatrení v oblasti energetickej efektívnosti v rôznych odvetviach²⁵. Prísne presadzovanie existujúcich právnych predpisov o energetickej efektívnosti je síce nevyhnutné, samo osebe však nepostačí na dosiahnutie prísnejšieho klimatického cieľa. Z posúdenia vplyvu vyplýva, že zlepšovanie energetickej účinnosti sa bude musieť výrazne rozšíriť, a to približne na 36 % z hľadiska konečnej energetickej spotreby²⁶.

Dosiahnutie ambicióznejšieho cieľa v oblasti energetickej efektívnosti a odstránenie rozdielov medzi ambíciami jednotlivých národných príspevkov k energetickej efektívnosti v NEKP si bude vyžadovať opatrenia v rôznych oblastiach, najmä prostredníctvom legislatívnych politických iniciatív, ktoré už boli v rámci Európskej zelenej dohody oznámené na jún 2021. Týmto iniciatívami sa preto identifikujú konkrétne možnosti politiky, ktoré sú k dispozícii, ako aj presná úroveň nových cieľov.

Z analýzy priloženej k tomuto oznámeniu však už teraz vyplýva, že väčšina úspor by musela pochádzať z budov. V rámci nadchádzajúcej vlny obnovy sa preto spustí súbor opatrení na zväčšenie hĺbky a miery obnovy v rámci jednej budovy a na úrovni okresov, prechod palív na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov, rozširovanie najúčinnějších výrobkov a spotrebičov, zavádzanie inteligentných systémov a infraštruktúry súvisiacej s budovami na nabíjanie elektrických vozidiel a zlepšenie obvodových plášťov budov (izolácia a okná). Prijmú sa opatrenia nielen na účinnejšie presadzovanie smernice o energetickej hospodárnosti budov, ale aj na zistenie toho, či sú potrebné ciele revízie. Zváži sa aj možnosť stanovenia povinných požiadaviek na budovy s najhoršími vlastnosťami a postupné sprísňovanie minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť ako prostriedok na zabezpečenie primeraného minimálneho tempa zlepšovania fondu budov.

Na základe existujúceho rámca a dlhodobých stratégií obnovy sa určia ďalšie opatrenia na odstránenie hlavných prekážok obnovy budov a posilnenie stimulačných faktorov pre rýchlejšie a hlbšie obnovy. Vlna obnovy budov sa bude zaoberať prvkami potrebnými na dosiahnutie a udržanie vyššej miery obnovy, medzi ktoré patrí aj posilnenie právnych predpisov. Naplánujú sa v nej primerané finančné nástroje, napríklad na ľahšie odstraňovanie rizík a stimulovanie merania skutočných úspor energie, a ďalšie podporné opatrenia, ako je zabezpečenie odbornej prípravy v oblasti požadovaných zručností. Stanovia sa orientačné míľniky do roku 2030, 2040 a 2050 s merateľnými ukazovateľmi pokroku.

Na dosiahnutie ambicióznejšieho cieľa v oblasti energetickej efektívnosti bude popri odvetví budov potrebné úsilie aj v ďalších odvetviach.

²⁵ Smernica o energetickej efektívnosti z roku 2012 spolu so smernicou o energetickej hospodárnosti budov, smernicou o ekodizajne a nariadeniami o energetickom označovaní a označovaní pneumatík.

²⁶ V posúdení vplyvu sa určuje rozsah 35,5 % – 36,7 % v závislosti od celkovej koncepcie politických opatrení, z ktorých vychádza nový cieľ na rok 2030. To by zodpovedalo rozsahu 39,2 % – 40,6 %, pokiaľ ide o primárnu energetickú spotrebu.

Súčasnú požiadavku na energetickú účinnosť a normy pre výrobky sa preskúmajú v prvom polroku 2021. Pripravovaná legislatívna iniciatíva týkajúca sa udržateľných výrobkov ohlásená v akčnom pláne EÚ pre obehové hospodárstvo²⁷ sa okrem toho zameria na rozšírenie prístupu ekodizajnu na ďalšie kategórie výrobkov.

Vyššia úroveň ambícií si bude vyžadovať aj lepšiu podporu energetickej efektívnosti všade tam, kde je nákladovo efektívna, a to vo všetkých oblastiach celého energetického systému, ako aj vo všetkých relevantných odvetviach, v ktorých činnosť ovplyvňuje dopyt po energii, napríklad v doprave či poľnohospodárstve. V tejto súvislosti predloží Komisia v prvom štvrtroku 2021 osobitné usmernenia. Vzhľadom na to, že odvetvie informačných a komunikačných technológií (IKT) predstavuje 5 až 9 % celosvetovej spotreby elektrickej energie a viac ako 2 % celosvetových emisií skleníkových plynov, v digitálnej stratégii EÚ²⁸ bol oznámený záväzok dosiahnuť do roku 2030 klimatickú neutralitu dátových centier, pričom opatrenia sa majú zaviesť v rokoch 2021 až 2022.

Normy pre emisie CO₂ pre vozidlá cestnej dopravy

V cestnej doprave sa ako účinný politický nástroj osvedčili normy pre emisie CO₂ a pre vozidlá. Popri rozšírení obchodovania s emisiami na úrovni dodávateľa palív a stanovovania cien za používanie ciest v súlade s prebiehajúcou revíziou smernice Eurovignette na cestnú dopravu, sú prísne emisné normy CO₂ jediným spôsobom, ako sa dá zabezpečiť prísun moderných a inovatívnych ekologických vozidiel vrátane vozidiel s výrazným znížením spotreby paliva a hnacích jednotiek, ako sú napríklad elektrické vozidlá s batériami alebo palivovými článkami, ktoré „od nádrže po kolesá“ neprodukujú žiadne emisie. Komisia preto do júna 2021 prehodnotí a sprísni normy CO₂ pre osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá do roku 2030.

Tieto opatrenia sa musia zamerať aj na obdobie po roku 2030. V posúdení vplyvu sa uvádza, že na dosiahnutie celkového cieľa klimatickej neutrality do roku 2050 musia mať takmer všetky automobily na cestách najneskôr dovtedy nulové emisie. Tento prechod musí byť doplnený zavedením vhodnej infraštruktúry na nabíjanie a dopĺňanie paliva do týchto vozidiel. V tejto súvislosti je kľúčovou iniciatívou nadchádzajúca revízia smernice o infraštruktúre pre alternatívne palivá. Vývoj a testovanie nových automobilových technológií má dlhé trvanie a automobily sú na cestách 10 až 15 rokov. Komisia v nadchádzajúcich mesiacoch posúdi aj to, čo by bolo v praxi potrebné urobiť, aby toto odvetvie prispelo k dosiahnutiu klimatickej neutrality do roku 2050, a kedy by sa motory s vnútorným spaľovaním v automobiloch mali prestať uvádzať na trh.

Začleňovanie opatrení v oblasti klímy do všetkých politík

Zavedlo sa mnoho ďalších politík EÚ alebo sa preorientujú tak, aby prispeli k zásade „neškodiť“ a k prechodu na klimatickú neutralitu. Začlenenie cieľov politiky v oblasti klímy do ostatných politík EÚ je kľúčovým faktorom, ktorý umožní inkluzívnu transformáciu založenú na spravodlivej transformácii.

Investičný plán pre udržateľnú Európu sa zameriava na podporu udržateľných investícií. Jeho Fond na spravodlivú transformáciu (prvý pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie) sa zameriava na urýchlenie transformácie v regiónoch s intenzívnym využívaním uhlia, rašeliny, roponosných bridlíc a vysokými emisiami uhlíka. Program InvestEU sa zameriava na prilákanie súkromných investícií a navrhuje sa, aby bolo aspoň

²⁷ COM(2020) 98 final.

²⁸ COM/2020/67 final.

30 % jeho celkového finančného krytia použitých na priame prispievanie k dosiahnutiu cieľov v oblasti klímy. Modernizačný fond bude podporovať transformáciu energetického systému v členských štátoch s nižšími príjmami. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu sa podporia doplnkové investície do energetickej efektívnosti, obnoviteľných zdrojov energie, inovácií a výskumu. Európsky sociálny fond plus poskytne komplexnú podporu na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu pracovníkov. Okrem toho Komisia v máji 2021 navrhne akčný plán na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv, ktorým sa podporí spravodlivá transformácia, prístup k odbornej príprave a základným službám vrátane energie, mobility a bývania pre všetkých. Dlhodobá vízia Komisie týkajúca sa vidieckych oblastí, ktorá sa má začať budúci rok, bude osobitnú pozornosť venovať podpore udržateľnosti v prípade občanov žijúcich v odľahlých vidieckych oblastiach.

Z programu Horizont Európa, nového rámcového programu pre výskum a inováciu s *inter alia* osobitným klastrom v oblasti klímy, energetiky a mobility, sa aspoň 35 % finančných prostriedkov vynaloží na podporu dosiahnutia klimatických cieľov. Z Inovačného fondu sa bude podporovať predvádzanie prelomových technológií v komerčnom rozsahu v odvetviach energetiky a priemyslu.

Obnovená stratégia udržateľného financovania s plánovanými legislatívnymi a nelegislatívnymi iniciatívami nasmeruje súkromné investície bližšie k zelenej obnove a udržateľným hospodárskym činnostiam. Taxonómia EÚ v oblasti udržateľných financií, norma EÚ pre zelené dlhopisy a referenčné hodnoty v oblasti klímy zohrajú popri iných iniciatívach kľúčovú úlohu pri usmerňovaní investícií bližšie k potrebám reálnej ekonomiky v prospech našej planéty a spoločnosti.

V záujme dosiahnutia klimatickej neutrality bude jedným z hlavných cieľov pripravovanej stratégie udržateľnej a inteligentnej mobility zníženie celkových emisií z dopravy do roku 2050 o 90 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, pričom sa v nej bude riešiť obnova tohto odvetvia.

Priemysel musí byť lídrom pri prechode Európy na klimatickú neutralitu a k získaniu vedúceho postavenia v digitálnej oblasti a zároveň musí využiť vplyv svojho jednotného trhu na stanovenie globálnych noriem. V európskej priemyselnej stratégii²⁹ i v akčnom pláne EÚ pre obehové hospodárstvo sa na efektívnejšie využívanie zdrojov a obehové hospodárstvo nazerá ako na nevyhnutné cesty k modernizácii priemyslu EÚ, ktoré prispievajú k zníženiu emisií skleníkových plynov.

Na dekarbonizáciu energetického systému EÚ budú nevyhnutné bezpečné dodávky batérií v súlade so strategickým akčným plánom pre batérie v rámci Európskej aliancie pre batérie, pretože umožnia integráciu zvyšujúceho sa objemu energie z obnoviteľných zdrojov a v odvetví dopravy urýchlia prechod na elektrické vozidlá.

Pripravovaný akčný plán nulového znečistenia ovzdušia, vody a pôdy sa zameria na to, ako ďalej riešiť znečistenie z veľkých priemyselných zariadení, a to v plnom súlade s politikami v oblasti klímy, energetiky, ako aj obehového hospodárstva. Digitálna stratégia EÚ podporuje digitálne technológie, ktoré môžu pomôcť dosiahnuť klimatickú neutralitu vo všetkých odvetviach hospodárstva EÚ, a zameriava sa na ekologizáciu samotného odvetvia IKT.

²⁹ COM(2020) 102 final.

Strategické plány SPP, ktoré majú vypracovať členské štáty, sú kľúčovou príležitosťou na trvalé nasmerovanie väčšieho množstva zdrojov na zníženie emisií v odvetví poľnohospodárstva, pričom sa posilní hospodárska a environmentálna udržateľnosť a odolnosť tohto odvetvia.

Zásadný význam pre všetky odvetvia bude mať príprava ambicióznejšej stratégie EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, keďže zmena klímy bude i napriek úsiliu o jej zmiernenie aj naďalej zvyšovať tlak na hospodársku a sociálnu štruktúru Európy.

Aktivity v oblasti zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu zas budú profitovať z vesmírnych programov EÚ ako Copernicus vďaka neustále sa zlepšujúcim schopnostiam monitorovania.

Celkovo budú ambicióznejšie ciele do roku 2030, prechod na klimatickú neutralitu a zotavovanie sa z krízy spôsobenej ochorením COVID-19 náročnou úlohou a príležitosťou na vytvorenie lepšej budúcnosti pre všetkých. Nástrojom technickej podpory sa zabezpečí, aby mohli členské štáty využívať odborné znalosti prispôbené na mieru na vypracovanie udržateľných reforiem podporujúcich rast.

Popri vládnych politikách a regulácii tu zohrávajú úlohu aj občania, spoločensvá a organizácie. Regióny, mestá a obce sú kľúčovými centrami transformačných a udržateľných riešení, ktoré ukazujú cestu vpred prostredníctvom hnutí, akým je napríklad Dohovor primátorov a starostov. Na tento účel spustí Komisia Európsky klimatický pakt, ktorého cieľom je umožniť každému vyjadriť názor a vytvoriť priestor na navrhovanie opatrení v oblasti klímy, výmenu informácií, iniciovanie aktivít na miestnej úrovni a propagáciu riešení, ku ktorým sa môžu pridať aj ostatní.

Medzinárodný rozmer

EÚ ako vyspelé hospodárstvo s preukázateľnými výsledkami v úspešnom zavádzaní ambicióznej politiky v oblasti klímy má možnosť – ako aj morálnu povinnosť – ovplyvniť globálne trendy v oblasti emisií skleníkových plynov a zvýšiť efektívnosť využívania zdrojov v rámci medzinárodných rokovaní o klíme i mimo nich. Zvýšením ambícií EÚ zo súčasnej úrovne na 55 % v priebehu nasledujúcich desiatich rokov sa zdvojnásobia ambície vnútroštátne stanoveného príspevku EÚ a pripraví sa pôda pre nadchádzajúce rokovania OSN o zmene klímy v roku 2021, čím sa posilní vedúce postavenie EÚ vo svete.

Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, aby to považovali za nový príspevok EÚ k Parížskej dohode. Tento príspevok by sa mal predložiť UNFCCC ako aktualizovaný vnútroštátne stanovený príspevok EÚ najneskôr do konca tohto roku. Tým by sa včas podporili prípravy OSN na nasledujúce zasadnutie zmluvných strán Parížskej dohody, ktoré sa uskutoční koncom roka 2021, ako aj na Dekádu opatrení OSN (Agenda 2030).

Stanovením prísnejšieho cieľa do roku 2030, a teda ambicióznejšieho cieľa v rámci Parížskej dohody, by sa EÚ stala pre zvyšok sveta pozitívnym príkladom toho, ako sa dá účinne bojovať proti zmene klímy a zároveň budovať moderné a konkurencieschopné hospodárstvo a prosperujúcu, inkluzívnu a odolnú spoločnosť. Takisto by poskytla impulz pre budúcoročné mnohostranné rokovania v rámci G7, ktorým bude predsedáť Spojené kráľovstvo, a v rámci G20, ktorým bude predsedáť Taliansko. Prostredníctvom svojej vonkajšej pomoci bude môcť EÚ podporovať tretie krajiny v ich úsilí o zvýšenie ich ambícií v oblasti klímy.

EÚ by mala ísť aj naďalej príkladom, ale musí využiť svoj vplyv aj na podporu celosvetovej zmeny hospodárskych stimulov na podporu prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, pričom zohľadní meniacu sa geopolitickú a geohospodársku realitu. EÚ bude naďalej podporovať mnohostrannú spoluprácu založenú na pravidlách, pričom využije diplomáciu v oblasti životného prostredia, klímy a energetiky – a celú škálu svojich nástrojov vonkajšej politiky – na to, aby dosiahla zvýšenie úrovne ambícií aj u svojich partnerov, najmä tých najväčších a budúcich veľkých pôvodcov emisií, a urýchlila celosvetový prechod na klimatickú neutralitu. Znamená to využívanie strategických partnerstiev EÚ, externého financovania, obchodu a ďalších platforiem spolupráce, a to aj prostredníctvom zavádzania medzinárodných environmentálnych noriem a podpory čistých technológií prostredníctvom obchodu. Súkromný sektor by mal zohrávať dôležitú úlohu a zásadný význam tu bude mať vedúce postavenie EÚ v oblasti udržateľného financovania, najmä prostredníctvom taxonómie EÚ ako nástroja na pomoc investorom pri prechode na nízkouhlíkové, odolné a zdrojovo efektívne hospodárstvo, ako aj prostredníctvom Medzinárodnej platformy pre udržateľné financovanie s našimi medzinárodnými partnermi. EÚ sa bude usilovať o vzájomne prospešné spojenectvá a zabezpečí rovnaké podmienky na medzinárodnej úrovni v oblasti nových udržateľných technológií, ako je vodík z obnoviteľných zdrojov, moderná slnečná a veterná energia, batérie či zachytávanie oxidu uhličitého, ako aj v oblasti kritických surovín pre tieto technológie, napríklad prvkov vzácnych zemín. Postavenie EÚ ako najväčšieho obchodného bloku na svete poskytuje v tejto súvislosti významné príležitosti.

V záujme účinného zvládnutia zmeny klímy na celosvetovej úrovni a dosiahnutia cieľov OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja však budú musieť všetky krajiny, a najmä členovia G20, predložiť oveľa ambicióznejšie opatrenia, ak sa chceme vyhnúť katastrofálnym dôsledkom.

Ak na stanovenie ambicióznejších klimatických cieľov EÚ nenadviažu naši partneri porovnateľným zvýšením ambícií, Komisia navrhne vo vybraných odvetviach mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach, ktorého cieľom bude znížiť riziko úniku uhlíka, ako alternatívu k opatreniam, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú na riešenie tohto rizika. Komisia teda skúma možnosti na vytvorenie účinného mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach, ktorý bude v súlade s pravidlami Svetovej obchodnej organizácie.

5. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

Stanovenie ambicióznejšieho cieľa EÚ v podobe zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 o 55 % je uskutočniteľné a bude prospešné pre zdravie, prosperitu a blahobyt našich občanov. Bez toho, aby sa podceňovali problémy s mobilizáciou významného objemu dodatočných investícií v nadchádzajúcom desaťročí a s podporou spravodlivej transformácie, ponúka príležitosť na udržateľný rast a v súvislosti s obnovou po kríze spôsobenej ochorením COVID-19 aj príležitosť na trvalé investície, ktoré môžu naštartovať hospodárstvo EÚ.

Ambicióznejší cieľ do roku 2030 prispeje k postupnejšej ceste znižovania emisií a vyváženejšiemu hospodárskemu a sociálnemu prechodu na klimatickú neutralitu v nasledujúcich 30 rokoch. Tým sa tento prechod stane dôveryhodnejším, obozretnejším a spravodlivejším voči budúcim generáciám.

Tlak na prírodné zdroje, všeobecná neistota v súvislosti s celosvetovým vývojom a rastúce obavy svetovej populácie týkajúce sa klímy zvýšia tlak na všetky vlády, aby konali rýchlo. Ambiciózne opatrenia poskytnú EÚ a jej podnikom a priemyselným

odvetviam výhodu prvenstva na medzinárodnej ekonomickej scéne, čím sa zvýši jej konkurencieschopnosť na rastúcich svetových trhoch s udržateľnými a ekologickými technológiami.

Čo je rovnako významné, zvýšenie ambícií prinesie okrem boja proti zmene klímy aj iné veľmi dôležité výhody, napríklad znížené náklady na dovoz fosílnych palív, vyššiu energetickú bezpečnosť, menej znečistené ovzdušie, lepšie zdravie, širšiu biodiverzitu, nižšiu závislosť od dovážaných surovín či menšie nebezpečenstvá vyplývajúce z odpadu. Intenzívnejšími politikami v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti sa znížia náklady domácností a podnikov na energiu a ak sa vyriešia sociálne vplyvy, pomôže sa zmierniť energetická chudoba a prispeje sa k rastu a zamestnanosti.

Na ceste ku klimatickej neutralite potrebujú občania, podniky a sociálni partneri EÚ väčšiu istotu a predvídateľnosť. Komisia dnes preto mení svoj návrh prvého európskeho právneho predpisu v oblasti klímy³⁰ a dopĺňa cieľ do roku 2030, ktorým je čisté zníženie emisií skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990. Bude to východiskovým bodom hladkej cesty EÚ k tomu, aby sa do roku 2050 stala klimaticky neutrálnou. Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, aby sa rýchlo dohodli a prijali nariadenie o európskom právnom predpise v oblasti klímy.

V priebehu nasledujúcich deviatich mesiacov preskúma Komisia svoje najdôležitejšie právne predpisy v oblasti klímy a energetiky. V tomto oznámení sa už uvádzajú kľúčové možnosti na ich zmenu. Komisia je presvedčená, že na dosiahnutie týchto cieľov musia všetky politické nástroje relevantné pre dekarbonizáciu nášho hospodárstva fungovať vo vzájomnom súlade. Dôležitú úlohu pri dosahovaní cieľov Európskej zelenej dohody vo všeobecnosti, ako aj prísnejšieho klimatického cieľa do roku 2030 a klimatickej neutrality do roku 2050 konkrétne zohrajú posilnené a rozšírené využívanie obchodovania s emisiami na úrovni EÚ, politiky v oblasti energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov, nástroje na podporu udržateľnej mobility a dopravy, obehové hospodárstvo, ako aj environmentálne, poľnohospodárske, finančné, výskumné a inovačné a priemyselné politiky.

Na základe širokej verejnej diskusie a procesu konzultácií s Európskym parlamentom, Radou, Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov, ako aj s národnými parlamentmi a všetkými občanmi a zainteresovanými stranami – konkrétne prostredníctvom Európskeho klimatického paktu, ale aj blížiacej sa Konferencie o budúcnosti Európy – pripraví Komisia do júna 2021 všetky hlavné potrebné legislatívne návrhy. Tento proces by mal pripraviť pôdu pre ich následné rýchle prijatie a ponechať dostatočný čas na to, aby do roku 2030 dosiahli všetci aktéri ambicióznejšie ciele v oblasti klímy a energetiky.

³⁰ COM(2020) 80 final.